

липень • 2014

№07 (166)

УКРАЇНИ

ВІСЬКО

ЧИТАТИ – ЩОБ ЗНАТИ, ЗНАТИ – ЩОБ ПЕРЕМАГАТИ!

**ЗА НАМИ – ПРАВДА,
МИ ПЕРЕМОЖЕМО!**

Підтримай Українську армію

Зателефонуй або
надішли СМС на номер **565**

ЗРОБИ ВНЕСОК

Фото Олександра КЛИМЕНКА

Зміст

У ЗОНІ АТО
Розмінування заради життя 2

ВОНИ ЗАХИЩАЮТЬ БАТЬКІВЩИНУ

Прикарпаття – земля патріотів..... 4

«Маестро» Микола Драбчак:
«Ми знаємо, за що воюємо» 7

МОМЕНТ ІСТИНИ

«Волонтерська армія»:
ініціатива з тилу рятує Україну 8

МУЖНІСТЬ

Справжній підполковник 14

ГЕРОЙ УКРАЇНИ

Залишився в обіймах
рідного неба 16

ДУШПАСТИРСЬКА ОПІКА

«Краших за українських
військовослужбовців
немає у світі!» 18

Нотатки військового капелана 20

РОСІЙСЬКИЙ СЛІД

Спонсори тероризму 22

ПОЛІГОН

Як випробовують бронезилети 24

БРОНТЕХНІКА ПО-УКРАЇНСЬКИ

Наші умільці – свідомі кмітливці..... 28

ХАБАРНИЦТВУ – БІЙ!

Совість, продана за «бакси» 30

ТИЛ І БОЄГОТОВНІСТЬ

Аутсорсинг: дегустацію
завершено – час робити
висновки 32

АКТУАЛЬНО

Вітчизняний ОПК:
валіза без ручки?..... 36

Настав час озброїти
Збройні Сили..... 41

ПОЗИЦІЯ

Підготовка пілотів:
реформи назріли 44

НА ДУМКУ ЕКСПЕРТА

«У сфері безпеки Росія діє у той
же спосіб, що й колись СРСР...» .. 48

УКРАЇНА-НАТО

Нейтралітет як капітуляція..... 52

КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА

Децентралізація влади
в унітарній державі 56

ЗІРКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕСТРАДИ

Ленара Османова: «Моя місія –
пісню єднати людей...» 58

СПОРТ

«Наша українська четвірка вчинила
фурор у Белграді» 62

8

**«ВОЛОНТЕРСЬКА
АРМІЯ»:
ІНІЦІАТИВА З
ТИЛУ РЯТУЄ
УКРАЇНУ**

36

**ВІТЧИЗНЯНИЙ ОПК:
ВАЛІЗА БЕЗ
РУЧКИ?**

52

**НЕЙТРАЛІТЕТ ЯК
КАПІТУЛЯЦІЯ**

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДРУКОВАНИЙ ОРГАН МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Засновник: Міністерство оборони України
Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81,
04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59
mail: viysko2012@ukr.net;
Електронна версія:
<http://www.viysko.com.ua/>
© «Військо України», 2014
Підписано до друку: 24.07.2014 р.
Наклад: 2200
Віддруковано ТОВ «Інтер Прінт 1»

Передплатний індекс:
74101
Передплату можна
оформити в усіх
поштових відділеннях
зв'язку
Свідцтво про
державну реєстрацію:
КВ № 827 від
12.07.1994 р.
Головний редактор:
Валентин БУРЯЧЕНКО.

Заступник головного редактора:
Андрій МИРОНЧУК.
Відповідальний секретар:
Вячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ.
Начальники відділів:
Олександр БІРЧЕНКО, Руслан ТКАЧУК,
Володимир КОСЕНКО,
Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО.
Спеціальні кореспонденти:
Сергій БАСАРАБ, Юрій КУЗНЕЦОВ.
Кореспонденти: Валерія СОКОЛІК,
Дар'я ЧІГАРЕВА, Валерій ВОРОНЧУК,
Олександр ПАНЮКОВ.

Редакція не несе відповідальності за зміст повідомлень інформантів і може друкувати статті, не поділяючи поглядів автора. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Роботи (фотознімки, статті, малюнки, тексти та інші матеріали), які прийшли на адресу редакції, не рецензуються і не повертаються. Передрук матеріалів чи будь-яке інше їх використання можливі лише з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України» обов'язкове. За зміст реклами відповідальність несе рекламодавець.

Розмінування

«Погане дерево не народжує хороших плодів», – говорить Біблія. Що залишають по собі бандформування сепаратистів, відступаючи під натиском Збройних Сил України? Їхні «плоди» – це мінні поля, розтяжки в адмінбудівлях, хімічні лабораторії, фугаси з радіоуправлінням та інші вибухонебезпечні предмети, що несуть смерть, каліцтво, горе. Тож не дивно, коли місцеві мешканці приходять до базового табору АТО з проханнями допомогти та врятувати.

Довелося стати свідком звернення до штабу Збройних Сил людей із Краматорська. Як вони повідомили, у місті відновлено електропостачання, однак їхній кооператив «Будівельник» до цього часу знеструмлений. У ході боїв виведено з ладу трансформатор, заміновані підходи до опор високовольтних ліній електропередач.

– Ми готові зібрати кошти, аби якось вирішити цю проблему, – запевнили представники громади. – Тільки допоможіть. Жити без світла – важко!

Народ заспокоїли – найближчим часом ця проблема буде вирішена. А щодо коштів, то, звичайно, військові залишили їх власникам.

За наказом Міністра оборони України Валерія Гелетея в очищених

від терористів районах Донецької та Луганської областей ведуться роботи з розмінування об'єктів інфраструктури та шляхів сполучення.

– Саме від військових інженерів і груп розмінування сил АТО залежить, як швидко звільнені міста та села повернуться до нормального мирного життя, – зазначає керівник військового відомства. – За нашими спеціалістами йдуть цивільні бригади, які поновлюють функціонування водних колекторів, роздавальних станцій електроенергії та газу.

Завдяки військовим інженерам зі складу сил АТО та працівникам ДСНС днями відбулося розмінування підходів до обривів ліній високовольтних передач у районі 8-го блокпоста, який ще зовсім недавно мав стратегічне значення у ході наступальної операції на Слов'янськ. Його обстрілювали з мінометів і стрілецької зброї щогодини.

заради життя

Військові інженери, використовуючи спеціальну військову техніку – ІМР (інженерну машину розгородження), забезпечили безпечні проходи до опор ЛЕП. За військовою одразу ж пішла цивільна техніка з працівниками РЕС. Вони спільними зусиллями поновили енергопостачання до Семенівки, Слов'янська, Краматорська та інших населених пунктів.

Як повідомляє начальник відділу спеціальних вибухово-технічних робіт ДСНС старший лейтенант Олександр Шипко, який після проходження військових інженерів на ІМР перевіряв на безпеку прилеглу до проходів територію, «подарунки» сепаратистів вражають різноманітністю: від простих розтяжок до найсучасніших радіокерованих мін. Найбільш небезпечними є вироби ручної збірки, адже принцип їхньої дії на місці оперативно складно розгадати. У таких випадках вирішальне слово – за військовими інженерами. Майор Ігор Гладій, який керував розмінуванням, залишився задоволеним – завдання виконано.

– Техніка наша – чудова. Можна зі стовідсотковою безпечністю наїжджати навіть на найпотужніші міни. Броньована і важка ІМР витримує все, – розповідає військовий інженер. – Нині ця машина там, де є потреба у швидкому та масштабному розмінуванні.

Робота – у розпалі. Головне, що

місцеве населення підтримує і дякує військовим за їхній внесок у повернення регіону до мирного життя. За словами командира групи розмінування сил АТО майора Артема Панютіна, його підлеглі працюють на територіях Довгенького, Сіверська, Слов'янська та Краматорська. Нещодавно спеціалісти знищили тонну тротилу, яку виявили на базі бандформувань у Слов'янську. Тут же було знайдено хімічну лабораторію терористів з

Місцеве населення підтримує і дякує військовим за їхній внесок у повернення регіону до мирного життя.

поставленим на конвеєр виробництвом фугасів, осколкових гранат, саморобних вибухонебезпечних предметів. Залишки хімічних реактивів, серед яких – алюмінієва пудра, сірка, порох, передали спеціалістам МНС.

Сапери працюють в екстремальних умовах. Тричі їхні КраЗ і КАМАЗ потрапляли під гранатометний обстріл, понад десяток разів вони опинялися під шквальним вогнем кулеметів. На їхній техніці – сліди від обстрілів. Пошкоджені кабіна, двері, баки. У терористів до саперів особливе ставлення, адже будь-які міна, фугас чи розтяжка – це внесок у дестабілізацію ситуації

в регіоні, в якій вони кровно зацікавлені.

– Судячи з «виробів», з якими нам доводиться мати справу, у сепаратистів «мінну» війну ведуть справжні професіонали, яких не підготувати у терміновому порядку. Це – інженери, хіміки, електрики, – зазначає спеціаліст з розмінування майор Андрій Романович. – На озброєнні бандформувань – найсучасніші міни, яких немає у Збройних Силах України. В абсолютній більшості випадків сепаратисти роблять ставку на невилучення цих адських машинок й у такий спосіб замітають сліди щодо їхнього походження.

Вибухонебезпечні предмети скрізь: у підвалах приміщень СБУ, міськ- та райадміністрацій. Заміновані водні колектори й залізниці.

«Сюрпризи» від терористів вражають своєю різноманітністю. Так, під давно визволеним Ізюмом сапери знешкодили два ПЗРК «Стріла», а за Слов'янськом на блокпості виявили ПТУРи.

За офіційними даними груп розмінування сил АТО, протягом лише останнього місяця вони виявили та знешкодили більше 300 вибухонебезпечних предметів. Третина з них – саморобні. До того ж тутешнє населення знаходить боеприпаси часів Великої Вітчизняної. І на виручку знову приходять військові сапери.

Руслан ТКАЧУК, зона АТО – Київ

Повітря здригалося від гучного жіночого лементу. Сполохана згряя птахів зірвалася з дерев, шукаючи порятунку в небі. Здавалося, біля КПП Делятинської військової частини зібралося найгаласливіше жіноцтво всієї України. Матері та дружини прикарпатських хлопців, мобілізованих до українського війська, блокуючи шлях, вимагали одного — забезпечити їхніх синів і чоловіків шоломами та бронежилетами.

ПРИКАРПАТТЯ — ЗЕМЛЯ П

Серед галасливої юрби пікетувальниць чи не найактивнішою була мати одного із солдатів. Висока, статна, чорнява — справжня гуцулка. Син, ніяковіючи перед побратимами за поведінку своєї неньки, раптово підійшов до неї, поцілував і, попри її вагу у понад сто кілограмів, несподівано для всіх підняв і на руках переніс з дороги.

— Мамо! Що Ви робите? Не соромте мене!

— Синку! Я ж за тебе... хвилююся! Я ж тебе люблю!

— І я Вас люблю. Дуже люблю, тому і йду захищати Вас, тітку Ганну, бабу Марину, а ще сусідську Софію та її непосидючого братика — завжди замурзаного Андрійка.

Жінка розплакалась.

— Не плачте, мамо! Обіцяю: я захищу Україну і повернуся додому живим! І Вам з батьком не буде соромно людям в очі дивитись!

Мати неначе почула сина, зазирнула в його серйозні очі і зрозуміла, як швидко він подорослішав. Вона витерла сльози, гордо розправила плечі і благословила його на святу справу.

Прикарпатці — не боягузи

До 5-го Прикарпатського батальйону територіальної оборони, база формування та підготовки якого тривала поблизу Делятина, увійшли хлопці з Івано-Франківщини. Про своє бажання замінити на передовій бійців, вже виснажених утомою та напругою, вони заявили твердо.

Загалом формування таких підрозділів відбувається в нашій державі вперше, тому виникає чимало проблем. І насамперед — із комплектуванням особовим складом. Адже у військовому колективі, як ніде інде, кадри вирішують усе. Івано-Франківський обласний військовий комісаріат зробив усе можливе, щоб укомплектувати свій батальйон територіальної оборони фахівцями військової справи, для яких захист України — справа честі!

— Коли в області стало відомо, що починається комплектування батальйонів територіальної оборони, до нас звернулось чимало

добровольців, — розповідає заступник Івано-Франківського обласного військового комісара полковник Юрій Верановський. — Конкурс становив шість осіб на місце. Однак не всі люди мали відповідні фах чи стан здоров'я. Тому ми ретельно відбирали кандидатів.

Під час проведення бойового злагодження виявилось, що кілька десятків зпонад 400 військовослужбовців батальйону за своїми внутрішніми психологічними характеристиками не можуть виконувати завдання, поставлені перед підрозділом.

Завдяки «допомозі» місцевих псевдопатріотів ця проблема набула широкого резонансу в засобах масової інформації і викликала неабияке збурення в суспільстві. Як результат — «екранні» сльози матерів, перекриття доріг до КПП частини і, що найприкріше, — Прикарпаття стали вважати першою українською областю, яка нібито відмовилась направити свій батальйон на захист цілісності нашої держави.

— Бойове злагодження для того і проводиться, щоб з'ясувати, хто на

Тренування під Делятином... у стрільбі

АТРІЮТІВ

що здатен, а кожен боець міг зрозуміти своє місце в строю та відчуття надійне плече побратима. Тих, хто виявився внутрішньо слабким, ми відрахували. На їхнє місце взяли інших, – продовжує Юрій Верановський.

Івано-Франківський обласний військовий комісаріат зробив усе можливе, щоб укомплектувати батальйон територіальної оборони фахівцями військової справи, для яких захист України – справа честі!

– Я – майстер спорту України з пауерліфтингу, – розповідає старший солдат батальйону Іван. – Разом зі мною тут служать і вчителі, і колишні військові, і навіть професори. Майже всі одружені, маємо дітей. Дехто навіть трьох. До батальйону прийшли за покликом серця. Кожен із нас незалежно від цивільного фаху є патріотом України. Тож переконані: захист Вітчизни – це наше покликання! І не потрібно вірити тому, що прикарпатці якісь там боягузи. Це неправда!

«Приїхали не на прогулянку»

Основне завдання прикарпатців – прикриття тилів сил АТО. Хлопці стоять на блокпостах, контролюють основні магістралі. Вони знають, що на Сході України до них прикута особлива увага, тож мають власним досвідом переконати всіх, що «бандерівці» – це не бандити, як пишуть російські ЗМІ, а – патріоти. Вони чітко усвідомлюють, що протидіють ворогу навченому, без-

жальному, для якого вбивство людини – лише спосіб поповнення гаманця.

Сталося так, що майже відразу 5-й батальйон територіальної оборони зазнав втрат. Куля ворожого снайпера обірвала життя героїчної людини, професіонала військової справи, начальника штаба батальйону майора Юрія Барана. Та ця трагедія не зламала дух прикарпатців, навіть більше – згуртувала їх до рішучіших дій. Спілкуючись, хлопці просили не називати на широкий загал їхніх прізвищ.

– Я сам родом з Донецької області, але живу в Коломиї, – повідомляє командир взводу Олексій.
– Ми приїхали встановлювати мир і спокій у нашому спільному домі. Головна наша зброя – сильний козацький дух. Ніхто з моїх хлопців не бажає повертатись додому без перемоги!

– Тут йде справжня війна, – розповідає боець батальйону Володимир. – Ми окопуємось, риемо траншеї та спеціальні захисні споруди. Така собі звична робота піхоти. Розуміємо, що таким чином

закріплюємо територію за собою,

відвойовуємо клаптик за клаптиком нашої ж української землі.

– Найбільше, переживали, як нас, прикарпатців, сприймуть місцеві мешканці, – ділиться думками солдат Сергій. – А вони зустріли нас дуже добре і привітно. Адже теж втомилися від війни, так само хочуть звільнити свою землю від погані, навести мирний лад у містах і селах. Тож допомагають нам усім, чим можуть. Особливо це стосується забезпечення підрозділу водою.

Збирали всією громадою

Завдяки відвертому небажанню всіх попередніх урядів України фінансувати в повному обсязі потреби Збройних Сил України словосполучення «забезпечення військових» завжди викликало гірку усмішку. А з легкої руки одного з колишніх міністрів оборони, який запустив у військо тезу: «Командир, який не може вирішити проблему забезпечення, – сам стає проблемою», набули розвитку корумповані схеми, що вимагали від військових самостійного забезпечення одностроями, комп'ютерами, які часто приносили з дому, канцелярським приладям тощо. Усе це було.

... у роботі на блок пості.

Сьогодні система забезпечення починає перелаштовуватись, тим більше, що йде війна. Красномовний приклад цього – Прикарпатський батальйон ТрО.

До вирішення проблем військових активно підключилася громада. Люди допомогли забезпечити батальйон одностроями, спальними мішками, зброєю, спеціальними наплічниками, провели заміну неякісного взуття, що видали солдатам. Уявіть: військові черевики, що за документами мали «служити» щонайменше 6 місяців, розлетілись уже після першого тижня носіння!

За словами заступника Івано-Франківського обласного військового комісара полковника Юрія Верановського, населення закупило для Прикарпатського батальйону кілька нічних прицілів, тепловізорів, бронежилетів тощо. По лінії Міністерства оборони солдати отримали ще 50 бронежилетів. Тепер їх у прикарпатців понад 200 штук.

Прикрі непорозуміння сталося з грошима, які передали люди до спеціального фонду оборони області, створеного депутатами Івано-Франківської обласної ради. Виявилось, що прикарпатці збрали понад 6 мільйонів гривень! Однак усі ці кошти заблокувало казначейство. Причина звична: щоб їх використовувати, потрібно про-

вести певну кількість тендерів.

– Коли ми зрозуміли катастрофічність проблеми, то негайно доклали всіх зусиль для її вирішення, – розповідає заступник начальника управління, начальник відділу цінової політики та торгівлі департаменту економіки Івано-Франківської обласної державної адміністрації Марія Якимечко.

– Ми знайшли можливість відкликати частину грошей. Оперативно закупили бронежилети, вирішили питання і з іншими видами забезпечення.

Останнє, що передали, – це ліхтарики й акумуляторні батарейки із зарядним пристроєм. Вирішили питання про закупівлю нормальних шкарпеток.

Зараз прикарпатські бійці виконують свою роботу з охорони України без зайвої метушні, сумлінно, без скарг і паніки. А щоб не було сумнівів, заради чого вони стоять на блокпостах і щоденно ризикують своїм життям, більшість прикарпатців на свою зброю почепили синьо-жовті стрічки, як красномовний натяк на те, що дадуть свинцеву відповідь ворогу, який зазіхнув на нашу землю.

Тож матері та дружини можуть гордитися своїми хлопцями, а Прикарпаття – патріотами.

Андрій БРУКІВКА

«МАЕСТРО» МИКОЛА ДРАБЧАК: «МИ ЗНАЄМО, ЗА ЩО ВОЮЄМО»

У зоні АТО вантажівку, якою управляє солдат Микола Драбчак, добре знають і впізнають здалеку. Свого побратима товариші по службі кличуть «Маестро». Так само, як і легендарний комекс у фільмі «У бій ідуть одні старики», він розписав борт своєї бойової машини музичною партитурою. На дверцях водія з додатково навареними щитами зі щирою душею каліграфічно виписані ноти Гімну України, а поруч на баку – його текст.

– Ми знаємо, за що воюємо. За Батьківщину, за її добробут і безхмарне майбутнє, – говорить Микола. – Тож і написав ноти та слова Гімну на машині, аби мої побратими ні на хвилину не забували про це.

З іншого боку кабіни – Державний Прапор. Його водію подарувала волонтерка з Херсонщини, учениця 8-го класу Світлана. Зараз на замовлення товаришів Драбчака вона шиє прапори й для інших.

– Настрій у нас оптимістичний, віримо і робимо все, щоб швидше наблизити перемогу, – ділиться

Микола. – Відчуваємо підтримку рідних, друзів, співвітчизників. Звичайно, дуже скучили за домівкою, однак будемо стояти до кінця.

Разом з ним в одній частині служить його старший брат Олександр. А молодший залишився в підрозділі в рідному Кременчуці. На Миколу вдома чекають дружина та двоє дітей. Переживають, телефонують і передають йому до зони АТО все необхідне у побуті.

Драбчак – душа військового колективу. Підтримує своїх товаришів гумором, якого у нього хоч на купу складай, та гарною піснею. У минулому Микола – військовий музикант, тож услід за легендарним Биковим з його крилатим «Війна – тимчасова, а музика вічна!» напівжартома говорить про себе: «Я – не військова людина, я – музикант!» Побратими на це реагують дружніми посмішками: «Ось такий наш „Маестро“!»

Руслан ТКАЧУК

На жаль, Українська армія системно знищувалася багато років. Ми зустріли війну з голими, босими, голодними і неозброєними солдатами. Але за лічені місяці професіоналізм військових зріс... Подивіться, якого розмаху набула народна підтримка: останні копійчини українці віддають на армійську підтримку, і це призвело до початку відродження Української армії.

Президент України – Верховний Головнокомандувач
Збройних Сил України Петро ПОРОШЕНКО

«ВОЛОНТЕРСЬКА АРМІЯ»:

ІНІЦІАТИВА З ТИЛУ РЯТУЄ УКРАЇНУ

«Хлопці, ми з вами!» – сказали вони бійцям на сході і почали діяти. Хто б міг подумати, ще декілька місяців тому вони були далекі від проблем забезпечення української армії, сьогодні ж це стало їхньою власною справою, справою честі та патріотизму. Щодня вони годують, лікують, споряджають і надихають на ратні подвиги захисників Вітчизни. Завдяки їхнім зусиллям воїни несуть свою службу, не турбуючись, чи спатимуть просто неба, чи в наметі. Хто ж ці люди? На передовій їх називають янголами-охоронцями, у народі – героями тилу, самі ж вони себе іменують волонтерами.

ФОНД ДОПОМОГИ КРАЇНІ
КРИЛА ФЕНІКСА

«ФЕНІКС» ДАРУЄ СОЛДАТАМ ЖИТТЯ

«Якщо не ми, то хто? Ми займаємося прямою допомогою нашій улюбленій країні», – пишуть на своїй

Інтернет-сторінці волонтери з Фонду допомоги країні «Крила Фенікса». Благодійники забезпечують українських солдатів практично всім: від питної води та зубної пасти до дефіцитних бронежилетів і навіть... американських позашляховиків. За час свого існування народні активісти на чолі з киянином Юрієм Бірюковим зібрали більше чотирьох мільйонів гривень!

Волонтерів бійці чекають з нетерпінням. Ризикуючи життям, сміливці по декілька разів на тиждень доставляють у місця бойових дій вантажівки, доверху забиті продуктами, засобами гігієни, медикаментами, запчастинами для ремонту техніки, дитячими листами і малюнками. А ще – десятками бронежилетів, натовськими касками та спеціальними приладами для захисту від ворога.

Представники фонду спроможні за лічені години вирішувати проблеми, над якими чиновники б'ються місяцями. Нещодавно німецька газета «Більд» присвятила Юрію-«Феніксу» центральну шпальту, назвавши його «українським супергероєм»! Бірюков – людина забезпечена, проте йому зараз не до бізнесу. Останні місяці він займається виключно проблемами української армії.

За словами волонтера, його життя круто змінилося того дня, коли російські солдати перетнули кордон України й анексували Крим. В Інтернеті небайдужі українці створили групу «Євроармія-Майдан». Поки вирішували, як допомогти країні, з активістами зв'язалися солдати. «Нас кілька днів не годують, – написали вони. – Нам відомо, що ви свого часу допомагали Майдану продовольством. Можливо, залишилося щось з їди?» «Євроармія» швидко відреагували: зібрали гроші, закупили продукти і передали посилку бійцям.

Пізніше, приїхавши особисто з гуманітарним вантажем у зону бойових дій, Юрій пересвідчився, в якому скрутному стані перебувають наші військові. Навіть питна вода тут – величезна проблема. На багатьох блокпостах вона відсутня й дотепер. Місцеві бояться продавати, а тим більше давати її безкоштовно нашим бійцям. За будь-яку допомогу українським воякам терористи жорстоко карають: висаджують магазини в повітря або підпалюють будинки підприємців.

Після цієї поїздки Юрій кинув клич про допомогу в Інтернеті. Зорганізувалася група волонтерів. Вони взяли під опіку бригади: 72-гу гвардійську механізовану, 26-ту Бердичівську артилерійську, 25-ту Дніпро-

петровську повітряно-десантну, 15-ту Бориспільську транспортної авіації, 10-ту Сакську морської авіації.

За словами голови «Фенікса», армії допомагають десятки тисяч українців. Люди перерахували вже більше чотирьох мільйонів гривень. Гроші продовжують надходити і далі. Буквально кожні півхвилини на дисплеї мобільника Бірюкова з'являються нові повідомлення: «На рахунок прийшли двісті гривень, п'ятсот, тисяча...»

Волонтери постійно інформують, хто і чого потребує. А звіт про витрачені кошти можна побачити на сторінці фонду, де розміщені фотографії та товарні чеки на придбані речі.

«Крила Фенікса» закуповують берці, військові однострої, футболки, мило, засоби захисту від комах, зубні щітки й пасти, шкарпетки, американські біноклі, рації. Хлопці навіть налагодили виробництво бронежилетів! Бірюков на одному з оборонних заводів відібрав зразки титанових пластин і випробував їх на полігоні. Пластини не підійшли. Почав

шукати інші підприємства, перевіряти їхні зразки. Нарешті знайшли потрібний завод, де виготовлятимуть бронеplastини, потім знайшли швей, щоб пошили жилети.

За півтора місяця вони доставили в зону АТО більше двох тисяч бронежилетів. Нещодавно один вдячний борець подарував Юрію-«Феніксу» уламок від кулі. Отримавши зблизька три постріли в спину з автомата сепаратиста, солдат залишився неушкодженим – кулі, влучивши в бронеplastину, розірвалися. Військового врятував саморобний бронежилет! Він отримав його буквально за декілька годин до атаки на наш блокпост.

Натовські каски для українських солдатів волонтери взагалі привозять нелегально. І не лише їх. Ще купують контрабандні медпрепарати. Найчастіше бійці гинуть від кровотечі, яку неможливо зупинити в польових умовах. Американці розробили кровоспинний препарат «Целокс», здатний зупинити смертельну кровотечу зі стегової артерії приблизно за 3 хвилини, а дрібніші – навіть за декілька секунд! Виглядає він як шприц з порошком усередині. Якщо ввести порошок просто в рану, той миттєво зупиняє кровотечу. В Україні про таке навіть не чули!

ІНСТРУКЦІЇ ЇМ – НЕ НАКАЗ

У це складно повірити, але активісти сьогодні навіть збудували за зібрані кошти штаб для 10-ї Сакської бригади морської авіації! Там служать ті сміливі хлопці, які відігнали два літаки і чотири вертольоти із захопленого російськими солдатами аеродрому. Тоді навздогін їм окупанти підняли літаки-перехоплювачі. На щастя, наші пілоти змогли відірватися. Більше того, повернувшись до Криму, вони викрали ще два літаки! Справжні герої!

З Криму бригаду передислокували в Кульбакіне, що під Миколаєвом. Там на них «чекала» розвалена казарма без вікон і без дверей. Офіцери попросили волонтерів хоча б закупити плівку, щоб затягнути величезні вікна. Ті спочатку думали просто відремонтувати будівлю. Та фахівці винесли свій вердикт:

будинок відновленню не підлягає! Хтось запропонував: «Давайте зберемо новий із будівельних модулів». Хлопці провели тендер, на який знадобилося лише... 24 години! За цей час відібрали кампанію переможця, уклали контракт на 400 тис. грн. Зведення будинку площею 180 кв. м вже закінчено.

Якось Бірюкова попросили полагодити літак Ан-26. Військові льотчики пояснили: «У нас на літній смузі два „мертві“ літаки, а вони дуже потрібні. Біда в тому, що армія заборгувала АНТК ім. Антонова, тому там про нас і чути не хочуть. Можливо, щось придумаєте?»

Юрій вийшов на головного інженера АНТК ім. Антонова. І підприємство, не вимагаючи погашення заборгованості, прийняло один з літаків на ремонт. Завод «Мотор Січ» узв'язав полагодити двигун. Представники Фонду «Крила Фенікса» оплатили заміну гідравліки (100 тис. грн), тепер збирають кошти на фарбування. Цей літак назвали «Везунчик», а пілоти затвердили бортовий позивний – «Фенікс».

Нещодавно благодійники започаткували ще один проект: планують забезпечити бійців АТО індивідуальними аптечками. Допомогти зголосилися професійні медики. Спількуючись на форумі, фахівці затвердили комплектацію, а Фонд «Крила Фенікса» організував пошиття чохла для аптечок і роздобув набір медичних засобів.

Днями до зони бойових дій відправили першу партію аптечок – півтори тисячі штук. У кожній – індивідуальні перев'язувальні пакети ізраїльського виробництва, джгути американського виробництва, спеціальні ножиці, щоб за потреби розрізати камуфляж і дістатися до рани, і той самий контрабандний препарат «Целокс».

Для волонтерів фонду не існує «локальних» прохань. Так, Олександра Тарасова, яка в благодійній організації відповідає за логістику та перевезення вантажу, розповіла, що один фермер з Полтави, купивши десять бронежилетів і стільки ж касок, попросив передати цю посилку на передову. Дівчина знайшла контакти одного з командирів роти, який перебував зі своїми підлеглими саме в епіцентрі подій. Тож полтавський «привіт» був переданий, а бійці були вельми вдячні.

Юрій Касьянов, волонтер «Армії SOS»:

«НА ЖАЛЬ, МИ НЕ МАЄМО МОЖЛИВОСТІ ПРИДБАТИ ВЕРТОЛІТ»

Представники цієї громадської неформальної ініціативи надали допомогу ЗСУ і Національній гвардії на 3 млн грн, придбали 400 бронежилетів, 180 кевларових шоломів, більше 50 приладів нічного бачення, 3 тепловізори, понад 200 балістичних окулярів, більше 150 рацій, понад 200 тактичних ліхтарів, більше 300 розвантажувальних жилетів і комплектів форми.

Більшість товаришів Юрія пройшли через Майдан. Коли розпочалася анексія Криму, вони зрозуміли: армії потрібна допомога людей. А 2 травня, на початку бойових дій під Слов'янськом, Юрій Касьянов залишився у місті і координував дії «армійців» на місцях. Воїни на блокпостах відчували гостру потребу в питній воді, їжі, не вистачало найнеобхіднішого – спальних мішків, наметів, обладнання, освітлення. Тоді волонтери не тільки надали бійцям допомогу, а навіть спромоглися пробурити на горі свердловину, що забезпечила їх водою. Завдяки цьому зникла потреба в щоденній її доставці під шквальним вогнем бойовиків.

Перевага дій активістів полягає в тому, що вони допомагають захисникам Вітчизни через «пряме народне фінансування». І тому не обтяжені тендерами і податковим тиском. Просто закупають усе необхідне і доправляють його в зону бойових дій. Їхній внесок у загальну справу суттєво допомагає армії, адже порівняно з початком активної фази АТО сьогоднішня ситуація кардинально змінилася на краще. Нині «підшефні» силовики практично повністю забезпечені спальними мішками та змінною формою. Побільшало технічних засобів розвідки. На передову

доправляють пральні порошки, харчі. Залишається потреба у бронежилетах, касках. Заводи просто не встигають виготовляти їх у потрібному обсязі. Не вистачає радіостанцій, нічних прицілів. Тож волонтерам є ще над чим працювати. На жаль, вони не в змозі придбати для війська, приміром, вертоліт або літак, як це було в роки Другої світової. Хоча Юрій переконаний: вони роблять усе можливе і навіть неможливе, аби звільнити землю від ворога. Тож – все для фронту, все для перемоги!

ІМЕННІ ПОСИЛКИ «ФОНДУ ОПЕРАТИВНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ»

Грошові перекази для української армії росіяни підписують словами: «Пробачте нас».

До початку 2014-го Діана Макарова працювала головним редактором українського сегменту блогу-платформи Livejournal («Живий Журнал»). У розпал подій на Майдані керівництво з московського офісу сайту зажадало, щоб Діана припинила анонсувати пости «про революцію в Україні». У відповідь журналістка звільнилася з посади і відправилася на Майдан допомагати мітингувальникам уже не словом, а справою. Вона організувала кустарне виробництво бронежилетів (гроші присилали Інтернет-користувачі). Сталь для бронепластин нарізали таємно, ночами, у цеху приватного підприємства. Чохли для бронежилетів шили вдома. Окрім цього, Макарова забезпечувала майданівців шинами, протигазами, касками, газовими балончиками.

У відповідь на таке «зухвальство» московська редакція «Живого Журналу» заблокувала аккаунти журналістки із Києва. Керівництво тоді залякувало: «Якщо ви не припините незаконну діяльність зі збору грошей і реалізації їх на незаконні потреби, ми будемо вимушені заморозити ваш блог. У тому випадку, якщо текст даного листа буде підданий розголосу, ваш блог буде заморожений автоматично».

Та дівчина не припинила «незаконну діяльність». Журнал заблокували. Склалася парадоксальна ситуація: свого часу «Живий Журнал» був створений у США й існує за тамошніми законами. А тут московська редакція заборонила журналістці допомагати українській армії, посилаючись на американське законодавство! Передбачаючи, що завтра її блог ліквідують, Діана написала прощального листа. Його перепостили 80 відсотків читачів! Їхні аккаунти теж заморозили. Але патріотка вважає, що це була певною мірою перемога. Отже,

діяльність фонду стала серйозною загрозою для здійснення загарбницького плану Путіна.

Тим часом дівчина перейшла на демократичний ресурс – Facebook. Там і відкрили сторінку фонду. Якщо в перші дні після закриття блогу в «Живому Журналі» потік матеріальної допомоги відчутно послабшав, то тепер ситуація налагодилася. Люди пишуть, що знаходять нову адресу в мережі, просто набираючи в рядку пошуку «Діана Макарова». На новому аккаунті є реквізити для перерахування коштів, фотозвіти про роботу, зворотний зв'язок з бійцями на передовій.

Досвід подій на Майдані дуже знадобився Діані, коли наша армія, гола і боса, рушила на Схід захищати кордони держави. У найкоротші терміни журналістка загітувала однодумців зі свого блогу в «Живому Журналі» допомагати українським бійцям і налагодила доставку на фронт іменних посилок. У цьому, напевно, принципова відмінність фонду Діани від інших волонтерських організацій. Команда Макарової забезпечує не армію взагалі, а конкретного солдата.

Сьогодні приватний будинок Діани в одному зі спальних районів Києва служить і штабом, і складом одночасно. Кімнати завалені ящиками з військовими одностроями, бронежилетами, вітамінами, тушкованим

Віталій ДЕЙНЕГА, координатор ініціативи «Повернись живим»

За словами Віталія Дейнеги – координатора ініціативи «Повернись живим», волонтерами зібрано понад 350 тис. грн, придбано три тепловізори, три пари окулярів нічного бачення, один безпілотник, вісімнадцять бронежилетів. Він і його однодумці не є фахівцями у військовій справі, тому вирішили надати допомогу професіоналам. За кілька тижнів їм вдалося зібрати команду, з якою працюють на результат. Окрім дорогих приладів, народні активісти доставляють бійцям на передову дитячі малюнки, якісне спорядження тощо.

м'ясом, мобільними телефонами, сигаретами. Поруч стоять мішки зі спецзасобами: ларингофонами, раціями, приладами нічного бачення, тактичними окулярами, навушниками, ліхтарями. Усюди – магнітні дошки. На них маркером позначено номер поста, позивний бійця і довгий перелік необхідних йому предметів.

У ванній кімнаті практично безперервно працюють пральні машини. Барабани крутять стару форму британських солдатів. Вона ідеально підходить для кліматичних умов Сходу України. Така форма, лише нова, коштує чималі гроші. Але команда Діани знайшла вихід: хлопці розшукують у секонд-хендах британські «камуфляжі», перуть їх і передають на передову.

Нещодавно волонтери пережили справжнє горе. У збитому під Луганськом літаку знаходилися ті воїни, для яких фонд Діани Макарової збирав посилки. Благодійники знали розмір одягу, взуття і навіть родинні проблеми тих бійців. Так, в одного із загиблих залишилася дочка-інвалід. Тож активісти почали опікуватися і нею: вони не тільки передають їй гроші на лікування, а й спілкуються з дівчиною, підтримуючи її у біді. Хоча і самі досі перебувають у розпачі – не можуть зжитися з думкою про те, що хлопців більше немає!

Роман СИНІЦІН, IT-спеціаліст-фрілансер

Разом з двома друзями-волонтерами Роман забезпечує необхідним 15 військових підрозділів.

Підтримувати армію він розпочав ще в березні, коли з Криму виїжджали сім'ї військових. Тоді Синіцин і його друзі купували бензин, допомагали харчами євпаторійським зенітникам, яких розмістили у Ворзелі.

Коли розпочалася активна фаза АТО, Роман зателефонував знайомому офіцеру з пропозицією допомоги. Той попросив вісім прицілів. Друзі скинулися, задіяли знайомих і придбали необхідні пристрої.

Після цього до волонтерів звернулися бійці армійського спецпризначення. За спогадами Романа, вони розповіли, що сидять у лісі і склеюють берці суперклеєм. Щодо форми, то її давно не міняли. Після цих слів хлопці купили спецпризначенцям однострої. А щоб зібрати кошти на інші потреби Роман опублікував на своїй сторінці у Facebook номер банківської картки з проханням перераховувати гроші. За місяць існування проекту на карту надійшло близько 500 тис. грн.

За словами Романа, коли на складах, де вони роблять закупівлі, дізнаються, що товар призначений для української армії, то часто роблять знижки.

Андрій СЛІВІНСЬКИЙ, директор з питань медіа-інвестицій StarLightMedia Group

Щодо грошей, то вони приходять не лише з України. Часто – з Росії. Росіяни грошові перекази підписують словами: «Пробачте нас!»

Благодійникам доводиться вирішувати питання, над якими «мізкують» чиновники у великих кабінетах.

Бійці мають чорні каски, проте «кавер» (спеціальні чохла маскувального забарвлення) відсутній, що полегшує роботу ворожим снайперам. «Діанівці» збилися з ніг, поки знайшли партію «каверів». Здавалося, якийсь «кавер» – ганчірочка, дрібниця, але без нього солдату загибель. І таких дрібниць – десятки!

Фонд Діани Макарової недаремно називається «Фондом оперативної національної допомоги». Якщо сьогодні активістам передали заявку, то вже завтра вантаж відправиться на передову. Кожна коробка підписана: номер поста і позивний бійця. Кур'єр фонду передає посилку адресату особисто в руки. На війні бійці зріднилися, тому діляться останнім. Багато хто роздає отримані від волонтерів спецзасоби товаришам. Тоді доводиться збирати посилку по другому колу.

ДИТЯЧА ПОСИЛКА ДЛЯ «НАЙДОБРИШОГО СОЛДАТА» ЗНАЙШЛА АДРЕСАТА

У роботі кожного волонтера є дійсно хвилюючі моменти, що запам'ятовуються на все життя. Діана Макарова розповіла про незвичайну посилку, доставлену в зону АТО. Після подій на Майдані онука її знайомої, восьмирічна Даринка, почала боятися пострілів, – навіть з репортажів по телевізору. Одного

дня її бабуся (вона постійно приносить волонтерам бандеролі для бійців) сказала: «Дарино, тобі не варто боятися. Солдати, яким ми допомагаємо, б'ються ради тебе й інших діточок України». Таке пояснення, вочевидь, неабияк вразила дівчинку. Вона розбила свою скарбничку, накупила шоколадних цукерок, булочок, пакетиків кави, гарно все це загорнула. До посилки додала лист і малюнок.

Дівчинка попросила волонтерів передати посилку «найдобрішому солдату». Бійці, ледь поглянувши на дитячий малюнок, відразу зрозуміли, що вже знають адресата! Незбагненним чином дитяча рука зобразила портрет їхнього постійного «інформатора» – бійця, який служить на горі Карачун у Слов'янську.

1 березня група патріотів, які хотіли допомогти військовим з Криму, організувала ініціативу

«Підтримай армію України». Спочатку вони доставляли військовим каски і бронежилети, потім допомагали добиратися до кордону з Україною сім'ям військовослужбовців, які мешкали в Криму. Загалом волонтери перевезли 1 тис. 800 осіб. Після початку АТО на Донбасі ініціатива вирішила допомагати військовим, які перебувають у зоні активних дій. «Ми готові зробити все, щоб урятувати кожного українця», – стверджує Слівінський. У групах на Facebook волонтери зібрали майже 2 млн грн.

Один з напрямів їхньої роботи – удосконалення зброї, наприклад, прицілів гвинтівок, що працюють лише на російських акумуляторах. Старі елементи живлення вже вийшли з ладу, а нові купити неможливо, тому Андрій і його команда винайшли спосіб, як переробити конструкцію прицілів під китайські батарейки. Окрім цього, раціоналізатори придумали, як продовжити термін роботи елементів живлення з 24-х до 1 500 годин. Розробки вже передали в Міністерство оборони.

Ті ж риси обличчя, форма очей, навіть борода! Відправили передачу на Карачун. Коли пізніше Діана Макарова зателефонувала «найдобрішому бійцю» та запитала, чи отримав той посилку, то почула: «Я так плакав! Ти мені скажи: де вона могла мене бачити?!» «Збережи цього листа», – попросила його волонтерка. «Та я його в нагрудній кишені ношу постійно!» – була відповідь.

«ОФІСНА СОТНЯ»

У соцмережах з'явилася «Офісна сотня». Активісти збирають гроші і купують усе необхідне для армії. «Працівники компаній зібрали більше 100 тис. грн. Ми купили 30 бронежилетів для 95-ї бригади, – повідомляють ініціатори. – Усі закупівлі супроводжуються звітами. На сторінці є фотозвіт із чеками, а також фото бійців у новеньких броніках».

Таких активних волонтерів у країні багато. Причому, іншим благодійникам зі столиці лише за декілька тижнів удалося зібрати 100 тис. грн на потреби армії. «Закупили бронежилети, приціли, тепловізори, генератори тощо, – говорить Тарас Чмута. – А все почалося зі дзвінка знайомого, якого мобілізували до війська. Він попросив передати хоча б два „броніки“ – ми придбали десять. Та не все є. Наприклад, тепловізори вважаються спецзасобом, тож у країну легально завезти їх не можна, доводиться у контрабандистів діставати. І ті роблять знижки».

А в Сумах небадужі проводять аукціони, збираючи кошти на армію. «Я виставив на продаж 2 картини місцевих авторів. Стартова ціна – 1 тис. грн. Хай небагато, але зараз всяка допомога важлива», – ділиться думками організатор заходу Сергій Тіхенко.

Ось такі історії про звичайних українців, які щиро допомагають нашій армії.

Підготував Юрій СМЕЛОВ

СПРАВЖНІЙ ПІДПОЛК

Події розвивалися дуже швидко. Вантажний відсік вертольота Мі-24 умить затягло димом. Командир екіпажу підполковник Валентин Цигульський зрозумів: у машину влучили з переносного зенітно-ракетного комплексу. Ракета розірвалась близько до паливних баків, тож вибух стався ще у повітрі. Почало відмовляти управління. Не працював зв'язок. На щастя, штурвал більшменш слухався. Офіцер спробував набрати висоту – дарма! Довелось вирівнювати вертоліт, аби не увійти у „штопор”. Рішення підполковник Цигульський прийняв миттєво. Вибрав підходяще місце на узліссі, здійснив аварійну посадку на фюзеляж. Приземлення виявилось жорстким, проте не смертельним для екіпажу. На землі вогонь швидко перекинувся на кабінку. Вибравшись з неї, Валентин, попри біль, одразу кинувся до свого оператора

Сергія Титаренка. Той сидів нерухомо. Блідий. Витягнути його з першої спроби не вдалося. Біль у спині з кожним рухом ставав відчутнішим. Було важко дихати. Во-

гонь з командирської кабіни перекинувся на кабінку льотчика-оператора. Час йшов на секунди. Діяти необхідно було миттєво. І командир розумів це. Тож, зібравши ос-

танні сили та зіцпивши зуби від неймовірного фізичного страждання, офіцер виліз на кабину оператора, схопив Сергія за брючний ремінь, витягнув його і відтягнув на безпечну відстань від вертольота. Майже відразу в бойовій машині почав вибухати боекомплект. «Встиг!» – з полегшенням видихнув

буваючи в клініці імені Мечникова у Дніпропетровську, де він погодився відповісти на запитання «Війська України».

– **Валентине, відомо, що Ваша частина виконує завдання в зоні АТО з квітня. А чи був у Вас бойовий досвід до цих буремних подій на Сході України?**

– Закінчивши у 1998 році Харківське вище авіаційне училище льотчиків, я отримав призначення в одну з авіаційних частин на Львівщині.

Пройшов шлях від льотчика до заступника командира бригади. Сьогодні маю загальний наліт 1250 годин, з них 128 бойових. За час служби неодноразово був учасником миротворчих місій: у 2005, 2006 та 2008 роках – у Ліберії, 2012-му – у ДР Конго. Саме на конголезькій землі вперше довелося брати участь у бойових діях проти повстанців, які вели збройну боротьбу проти керівництва цієї країни.

– **Чи є різниця у виконанні бойових завдань за кордоном і на рідній Україні?**

– Безумовно. Ніколи не думав, що буду воювати на власній землі. Виконання завдань у зоні АТО – це велика відповідальність. Щоразу, коли доводиться відкривати вогонь, думаєш про те, аби не вразити наші наземні війська та мирне населення. У цьому й полягає основна різниця. Я знаю: мир і спокій – головне, чого прагне український народ. Пишаюся тим, що народився і живу в цій благородній країні, де такий мужній народ, як

українці. За незалежність нашої держави я готовий боротися до кінця.

– **Валентине, деякі видання поширили інформацію, що, коли 2 травня були збиті наші вертольоти Ми-24, решта екіпажів відмовилися вилетіти в район пошуку. Що Ви можете повідомити з цього приводу?**

– Це абсолютна брехня. Я особисто вилітав у район для евакуації. Дійсно, спочатку екіпажі не могли вилетіти. Вертоліт, який пілотував Сергій Руденко, був збитий уночі і впав біля блокпосту сепаратистів. Ми знали, що в них є ПЗРК. Завдання необхідно було виконувати на великій висоті, тож для російських найманців ми б стали відмінними мішенями. Дочекавшись світанку, пара Ми-24 на гранично малій висоті вилетіла в район падіння. Ми прикривали з повітря пошуково-рятувальну команду, яка прибула на місце вертольотом Ми-8. На жаль, вони знайшли лише загиблий екіпаж. Пізніше я дізнався, що льотчику-оператору з команди Сергія Руденка вдалось вистрибнути та благополучно приземлитися з парашутом.

Першими його виявили сепаратисти, які прибули на машині дорожньо-патрульної інспекції. Побачивши наші вертольоти, вони прострелили Євгену обидві ноги, забрали зброю та залишили в лісосмузі. Через високу траву, в якій він лежав, ми його не помітили. Бандити захопили його у полон. Сьогодні Євген у безпеці й також проходить курс лікування. Звісно, збиваючи наші екіпажі, російські найманці хотіли нас залякати, але це – марна справа.

– **Знаю, Вас підтримує Ваша родина, медичний персонал і волонтери...**

– Так, з перших днів мого перебування у лікарні вражає щире ставлення до поранених військовослужбовців звичайних громадян. Щодня мені телефонують незнайомі люди та пропонують свою допомогу. Завдяки кремам з Мертвого моря, які замовили волонтери з Ізраїлю, у мене загоїлися опіки на тілі, а спеціальний корсет допоміг швидко реабілітуватись. І головне: на моє повернення в стрій з нетерпінням чекають бойові побратими. А я їх розчарувати аж ніяк не хочу!

Олександр ВАСИЛЬЧЕНКО

ОВНИК

підполковник, поглянув на синє небо та на мить заплющив очі...

Згодом Валентин Цигульський дізнається, що врятованого ним штурмана-оператора Сергія Титаренка із численними пошкодженнями спини та кінцівок терміново відправили в Київ – до Головного військово-медичного клінічного центру, і про те, що ударний гелікоптер Ми-24, з яким він діяв у парі, також був обстріляний. Та ушкодження, на щастя, виявились не критичними, і хлопці благополучно долетіли до аеродрому, де і здійснили посадку.

За особисту мужність і героїзм, виявлені при захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі і незламність духу підполковник Валентин Цигульський отримав від Президента України Петра Порошенка орден Богдана Хмельницького III ступеня, пере-

Шостого червня екіпаж українського військового літака-фоторозвідника «Ан-30Б» транспортної авіаційної ескадрильї «Блакитна стежа» виконував бойове завдання — фотозйомку навколо місцевості Слов'янська. Льотчики, для яких це був уже не перший виліт у неспокійне небо Сходу України, збирали досить важливі дані щодо розташування бойовиків і кількості озброєння й техніки. Раніше літак уже двічі потрапляв під обстріл терористів, які в березні з кулеметів пошкодили його двигун. Тоді екіпажу вдалося успішно долетіти до аеродрому. А у квітні кулею з автомата Калашникова було поранено одного із членів екіпажу, зазнала пошкодження й сама повітряна машина, після чого командир літака — командир транспортної авіаційної ескадрильї «Блакитна стежа» підполковник Костянтин Могилко прийняв рішення про вимушену посадку. На літак-розвідник «велосся полювання». Серед терористів навіть була оголошена грошова винагорода за збитий український «АН-30Б».

ЗАЛИШИВСЯ В ОБІЙМАХ РІДНОГО НЕБА

Того літнього дня вони летіли на достатньо безпечній висоті у 4 тисячі 500 метрів. Виконували звичну роботу. Аж раптом ракета наскрізь «прошила» правий двигун – літак загорівся і почав втрачати висоту. Бойовики використали надсучасний переносний зенітно-ракетний комплекс «Верба». Як стверджують військові експерти, цей ПЗРК лише наприкінці травня 2014 року надійшов на озброєння підрозділів російської армії.

Екіпаж діяв рішуче та відважно. Усіх згуртували чіткі команди командира корабля підполковника Могилка. Він наказав екіпажу (підлеглим) стрибати з парашутом. Першими за командою командира борт залишили троє, два з них – молоді лейтенанти, які під час польоту проходили бойове хрещення. Їм вдалося вижити. Ті ж члени екіпажу, які стрибнули пізніше, не змогли розкрити шатра своїх парашутів.

Неймовірними зусиллями Костянтин Могилко вирівняв палаючу крилату машину і змусив її рухатися за межі Слов'янська. Командир, як ніхто інший, розумів, що потрібно зробити все, аби відвести смертельну небезпеку від мешканців міста. При цьому він не полишав сподівань, що літак вдасться посадити в полі.

Останні радіоперемовини свідчать: Могилко доповів на командний пункт про пошкодження двигуна і про те, що повертається на базу. Але за кілька хвилин на висоті 150 метрів літак вибухнув і зірвався в піке, з якого вивести його вже було неможливо.

У момент зіткнення із землею у кабіні залишався лише Костянтин Могилко. За кодексом честі офіцера він не покинув свій літак і зумів відвести його за околиці Слов'янська, чим урятував тисячі людей – його мешканців.

За виняткову мужність і героїзм, незламність духу в боротьбі за незалежну Українську державу, вірність військовій присязі указом Президента України підполковнику Могилку Костянтину Вікторовичу присвоєно звання Героя України (посмертно).

Війна – це суцільне страхіття, кров і біль. Першими цей удар приймають на себе офіцери і солдати, нерідко ціною власного життя вони рятують тих, кого присягнули захищати.

Їх уже ніколи не дочекаються вдома... Як не дочекаються Костянтина Могилка його батьки – Любов Петрівна і Віктор Петрович, дружина Віталіна та діти Вероніка й Арсеній...

Глибоко сумують за командиром і його підлеглі. Вони поважали його за принциповість, високу силу волі та професіоналізм. Військовий льотчик 1-го класу

Костянтин Могилко пілотував Ан-26 та Ан-30 з 1999 року. Побував у складі українського миротворчого контингенту в Косові (Югославія), брав активну участь у виконанні польотів відповідно до договору «Відкрите небо». Загальний наліт офіцера становив понад 2500 годин.

Україна прощається з кращими. Вона завжди пам'ятатиме тих, хто не став на коліна перед ворогом, хто не хотів, щоб українці в отчій хаті стали рабами, хто боронив її землі. Отже, вона навіки пам'ятатиме подвиг підполковника Могилка.

Не може змиритися зі смертю чоловіка його дружина Віталіна. Вона і досі розмовляє з ним, наче із живим. Жінка, немов прагнучи, щоб він її почув, попросила редакцію нашого журналу: «Просто напишіть, що я його люблю...»

Олександр БІРЧЕНКО

Військовий капелан отець Андрій Зелінський: «Кращих за українських військовослужбовців немає у світі!»

З отцем Андрієм я познайомився ще 1997 року на Львівській військово-християнській конференції. Через декілька років разом здійснили прощу до французького Люрду. Потім були духовні спілкування, організовані ним у Києві. Із цікавістю помічав: отець Андрій – завжди з людьми, його велика душа приязна до кожного. А тому аж ніяк не здивувався, що він став активним учасником Революції гідності, а коли «загорівся» Донбас, одним із перших священиків відбув у зону АТО, аби духовно опікуватися військовослужбовцями.

– За сприяння Департаменту патріаршої курії УГКЦ у справах душпастирської опіки силових структур і Генерального штабу ЗС України вдалося фактично започаткувати капеланське служіння, адже в базовому таборі АТО наша похідна каплиця була першою, – розповідає отець Андрій. – В умовах бойової напруги та реальної

війни довелося багато що робити самостійно. Зокрема, шукати місце для польового храму. Виданий командуванням намет встановили в центрі містечка. Уваги з боку командування, і це цілком зрозуміло, – мінімум. Але водночас у цьому виявлялося й велике довір'я до капелана. Приміром, у своїй діяльності я відчував цілковиту свободу.

– Що вдалося зробити?

– Найголовніше: у таборі АТО почалося храмове богослужіння. Тобто у військовослужбовців з'явилася можливість відвідувати чи ранкову, чи вечірню молитву. Кожного дня було чимало охочих сповідуватися. Окрім цього, аби якось організувати роботу та послабити психологічний тиск, я організував курси англійської та італійської мов. Проте в умовах, коли практично неможливе регулярне спілкування у зібраннях, найголовнішою стала індивідуальна робота.

– Із чим приходили до Вас солдати? Що в бойових умовах для них стало найважливішим?

– Військовослужбовці шукають змісту, прагнуть глибшого усвідомлення того, що тут відбувається. Передусім це суто людські запитання. У багатьох за час участі в АТО народилися діти, і вони переживають, що ті зростають без них. Хтось залишив молоду дружину, а хтось мріє з поверненням додому

одружитися. Отже, є відчуття гострої розлуки. А найважче запитання: як пережити втрату близьких друзів та те, що бачать щодня? А там йде справжня війна. Її дихання відчуваєш постійно. У перші дні я просто не міг заснути, адже нескінченно лунали вибухи, у небо злітали освітлювані міни та ракети. Повірте, спати не захочеш. Але минає якийсь час – і все ж таки засинаєш. На ранок лише запитуєш, чи був обстріл уночі? І коли чуєш у відповідь: «Був!», тільки дивуєшся: «Невже?»

– Чи бували Ви на блокпостах?

– Авжеж, також і на знаменитому 8-му, який стояв на дорозі до Слов'янська. До звільнення міста він мав стратегічне значення. Про нього чимало писали. Там насправді було «спекотно». Саме перебування на ньому означало перманентну загрозу, тож від усіх вимагали сконцентрованої уваги. Для мене як капелана блокпост – це передусім, серйозна психологічна напруга його оборонців. Зрозуміло, що інакше бути не може. Коли наближається чергова машина, а ти стоїш на узбіччі і не знаєш, стрілятимуть з неї чи ні, безумовно, нерви, як натягнута нитка. За таких умов із солдатами спілкувався індивідуально і дуже коротко. Існувала загроза обстрілу. Потім запрошував до спільної молитви, і ті, хто мав змогу, відгукувалися. Просили Бога за самих хлопців, а також чинили спомин за їхніми побратимами, які загинули.

Був період, коли мали загиблих майже не щодня. Особливо небезпечні пересування. У «зеленках» лаштують свої «гнізда» снайпери. Це робиться з надзвичайною професійністю. Зокрема, коли ті, хто потрапляв під обстріл, намагалися заховатися в лісосмугах, вони там натрапляли на розтяжки... У жорстоких умовах війни у мене як у капелана з'являлося ще одне завдання: знайти зміст і проінтерпретувати ті події таким чином, щоб, з одного боку, наші військовослужбовці не втратили людяності, не дійшли до повної атрофії, а з другого – допомагати людям долати всі труднощі, які виникають у ході збройного протистояння.

До речі, наші хлопці справляються із цим гідно.

Запам'ятався молодий командир з перев'язаною рукою, який уночі напередодні нашого прибуття зі своїми бійцями витримав двохгодинний нерівний бій. Коли я дізнався подробиці, його постать стала для мене майже символом. Тоді до нашого блокпоста на дуже коротку відстань підійшли танки терористів і почали обстріл. Саме цей офіцер підбив першу ворожу машину, чим надихнув оборонців. Хоча наші і змушені були відійти, та наступного дня вони повернули свій пост.

– Доводилось відспівувати загиблих?

– На жаль, доводилось. Чинили молитви на спомин. Інколи загиблих хлопців, які ще вчора були жи-

У таборі АТО почалося храмове богослужіння. Тобто у військовослужбовців з'явилася можливість відвідувати чи ранкову, чи вечірню молитву.

ві та разом з тобою вечеряли. Більше уваги приділяв пораненим. Заспокоював, давав надію на одужання, молився.

Після важких нічних боїв нерідко молоді хлопці збиралися в гурти, співали під гітару та оплакували своїх загиблих друзів. Особливо напруженим був період до перемир'я, потім не менш драматичним було саме перемир'я, коли наші підрозділи обмежили в діях.

– Чи виникали у Вас труднощі у зв'язку зі складнощами міжконфесійних стосунків?

– Загалом це питання майже не порушувалося військовими. Якщо ж хтось і цікавився, яку церкву я представляю, я відповідав, що прибув сюди не представляти конфесію, а здійснювати душпастирську опіку. На фронті немає пафосу. Людям, які воюють, не до ідеологічних бутафорій. Там гинуть по-

справжньому й потребують підтримки по-справжньому, не одноразово, як, наприклад, набрати «565». Це – подія, яка триває, і ми постійно відчуваємо відповідальність за все. Воїни потребують, повторюся ще раз, мислення всього того, що відбувається. Суто людськи та водночас й у духовному вимірі. У чому я переконався на власному досвіді в зоні АТО: капеланське служіння дуже значиме.

Найперше військовий священник має нести надію та світло, намагаючись у молитвах і бесідах з військовослужбовцями прихилити до них небо.

– З якими думками Ви покидали зону АТО?

– Те, що я бачив на власні очі, і те, що пережив разом з усіма, ще раз мене переконало: кращих за українських військовослужбовців немає у світі! І це ще одна причина, чому війна на Сході має консолідувати нас як суспільство та державу.

Інтерв'ю вів Руслан ТКАЧУК

Р.С. Повернувшись зі Сходу, отець Андрій, за його власним зізнанням, пережив найгостріше враження від розміреного життя Києва. Йй одразу узявся за роботу. Майже всю ніч писав про те, що запам'яталось і зачепило, а також про наших хлопців...

Нотатки військово

Справжність

Протягом трьох тижнів я мав за честь перебувати там, де все по-справжньому: осяяна сонцем блакить українського неба та непроглядні сутінки апокаліптичної болотно-дощової меланхолії, життя і

смерть, радість і смуток, дружба та відвага, пронизливе свистіння куль і гуркіт бойових машин, усмішки та сльози справжніх чоловіків, загартованих у зовсім справжніх боях на зовсім рідній землі, де зло таке очевидне, а добро – таке закритавлене. Я мав за честь бачити очі героїв – моїх героїв, героїв моєї Вітчизни – простих і звичайних, утомлених, припорошених, інколи розчарованих, інколи заряджених потужним ентузіазмом, рішучих, інколи пораних, пошматованих, дезорієнтованих, виснажених смутком за найріднішими, інколи голодних і невиспаних, із гнівом, затиснутим у кулаках, зі сльозами в очах за втраченими друзями, але завжди вірних і відданих, і дуже-дуже справжніх. По-справжньому тут звучить гітара, коли на її струни накрапають сльози десантного виконавця, який недавно втратив найближчих друзів; дуже по-справжньому виглядає зранку ще зовсім молодий поранений командир після тривалого

нічного протистояння ворожим танкам в умовах мінімального захисту на одному з блокпостів, у результаті якого не повернулося троє його молодих бійців; особливо по-справжньому тут звучать сповіді... Я мав за честь побувати там, де прості та звичайні хлопці у зовсім непростих умовах роблять надзвичайні речі... ціною власного життя... Прості та звичайні – найкращі!!!!... Бо справжні...

Спотворення

На максимальній швидкості наша машина абсолютно порожньою дорогою перетинала густі лісові насадження, «зеленки», в околицях колись курортного Слов'янська, намагаючись не потрапити на приціл «нр»-івських снайперів, які окупували ці зелені хащі. У полях на вітрах Донеччини щедро переливалося золотом хвилюю пшеничне море нового урожаю. Обабіч жалісно схилили до самої землі свої кошлаті голови дерев'яні мешканці рясних лісосмуг – свідки невинної крові молодих українських солдатів й офіцерів, які саме цими дорогами прокладали своєму народові шлях у змістовне майбутнє – мирне та світле, як самі літні світанки нашої України... Потрощені дерева по узбіччях доріг, що проводять до нині спусто-

шених і нерухомих якоюсь дикою брутальністю сіл і містечок Донбасу, погрозливі примари окроплених кров'ю українських військовиків лісосмуг, страхітливі привиди спотвореного політичним безумством Слов'янська ніби намагалися попередити усе живе: зі світом коїться щось не те; втрачено якусь очевидну і людську логіку самого існування; роз'ятрений когнітивний дисонанс, породжений безжальною безвідповідальною пропагандою ідеологічно збентеженого мракобісся, загрожує тут неминучим онтологічним колапсом усієї людяності. І як важко було, стоячи на одному з блокпостів поміж Слов'янська і Красного Лиману, коли обабіч від злоби розривалися потужні вибухи мінометів, як важко було повірити в те, що стою на тій же самій, овіяній миром і слов'янськими піснями, моєї українській землі! Як важко було дивитися в очі тим, кому доводиться у майже безперервній напрузі відстрілюватися від регулярних збройних нападів, у той час, коли, знаю, столичні клуби переповнені гламурною молоддю, а з телеекранів безсоромно і з дивовижним захопленням переповідають пікантні подробиці із життя зірок вітчизняного та імпорного шоу-бізнесу. Як важко у таких ситуаціях відшукати мінімальну дозу змісту!..

ГО КАПЕЛАНА

Без пафосу

Під брезентовим шатром наметового польового храму струнко палахкотять тендітні воскові свічки за тими, хто уже відійшов. Вони раптово й несподівано пропалюють своїми вогниками склепіння самої вічності – рівномірно, постійно, як сама пам'ять, дірявлячи й роблячи благороднішим людське серце. І хлопці падали. І часто – кращі. І зовсім не од відчаю чи безвиході. Не оплутані павутинням політичних спекуляцій, прозорі у рішучій готовності виконати свій обов'язок. І я дуже чітко бачив, як саме тут народжувалася якась нова сакральна естетика українського майбутнього – спільного для всіх нас, доволі різних, об'єднаного подвигом тих, хто сьогодні тут жертвує своїм життям не за ту чи іншу ідеологічну бутафорію, а за саме життя – за найрідніших, найдорожчих, за найбільш людське, за все те, що, зрештою, називаємо Батьківщиною. На фронті не люблять пафосу. Про патріотизм тут не говорять, його демонструють – тихо і спокійно, впевнено і зовсім природно. Мої герої справжні, бо, упевнений, ніхто із них навіть не здогадується про свій героїзм. Коли герой починає підозрювати, що він – герой, то мимохіть перетворюється на актора. Мої герої ж – справжні!

Молитва

Польова капличка – координати надприродного у сум'ятті бойових буднів. Валера-сапер щодня різко й динамічно перетинав межу непізнанного, зупиняючись навпроти ікони Спасителя, тричі схиляв голову, роблячи хресне знам'я, після чого миттєво розчинявся за порогом намету. Василеві подобалось, запаливши свічку та тримаючи її у руках, довго споглядати за її дрібним вогником. Вечорами до намету навідувався Тарас, щоб у тиші осяяного мерехтінням воскових свічок простору читати псалми... А потім глуху темну ніч несподівано

проривав грізний гуркіт важкої артилерії та пронизливе свистіння автоматних черг. Здавалося, цілий світ знітився до якоїсь мінімальної географічної редукції. Зоряне небо Донеччини безжалісно розривали «Урагани» та «Смерчі» так, що аж зорі, виглядало, тряслися від їхнього магічно-грізного реву. Годинник спокійно показував 02:30 – час військовому капелану прогнати геть жалюгідні залишки сну та поринути у молитву за друзів, які кілька годин по тому заступили на варту наметового містечка саме на тих рубежах, звідки тепер доносяться динамічно-нецензурні голоси командирів, ревіння бойових машин і безжалісні постріли з автоматів.

Бути поруч! У цих двох словах для мене криється сама суть капеланського служіння. Бути поруч, коли сутінки починають огортати серце і свідомість чоловіків у військових одностроях, коли розпачливий гнів знечужує зранену людяність і паралізує життєву снагу, коли, стоячи над пошматованим і закривавленим тілом такого близького їм вчора друга, виснажений розум безпорадно б'ється об безвихідь ситуації, шукаючи якогось мінімального розуміння усього, що відбувається навколо. Коли темрява розпачу та біль втра-ти, коли смуток розлуки й потворне обличчя невідомого з огорну-

тих нічною темрявою бойових доріг моторошно вдираються у нетрі душі до сокровенних вимірів особистості, людині необхідна підтримка – змістовна й емоційно збагачена, жива. Завдання капелана – своєю присутністю прихилити до військовослужбовця саме небо, допомогти йому не втратити відчуття власної гідності, не забути смаку людських чеснот, нагадувати про те, що він у цьому світі не просто так, що покинутий до життя, що люблений своїм небесним Отцем, що відповідальний за благородну місію захисту миру та самого життя. Військовий капелан повинен випромінювати надію: бути поруч, щоб ділитися зі своїми військовими друзями світлом надії.

Повернення

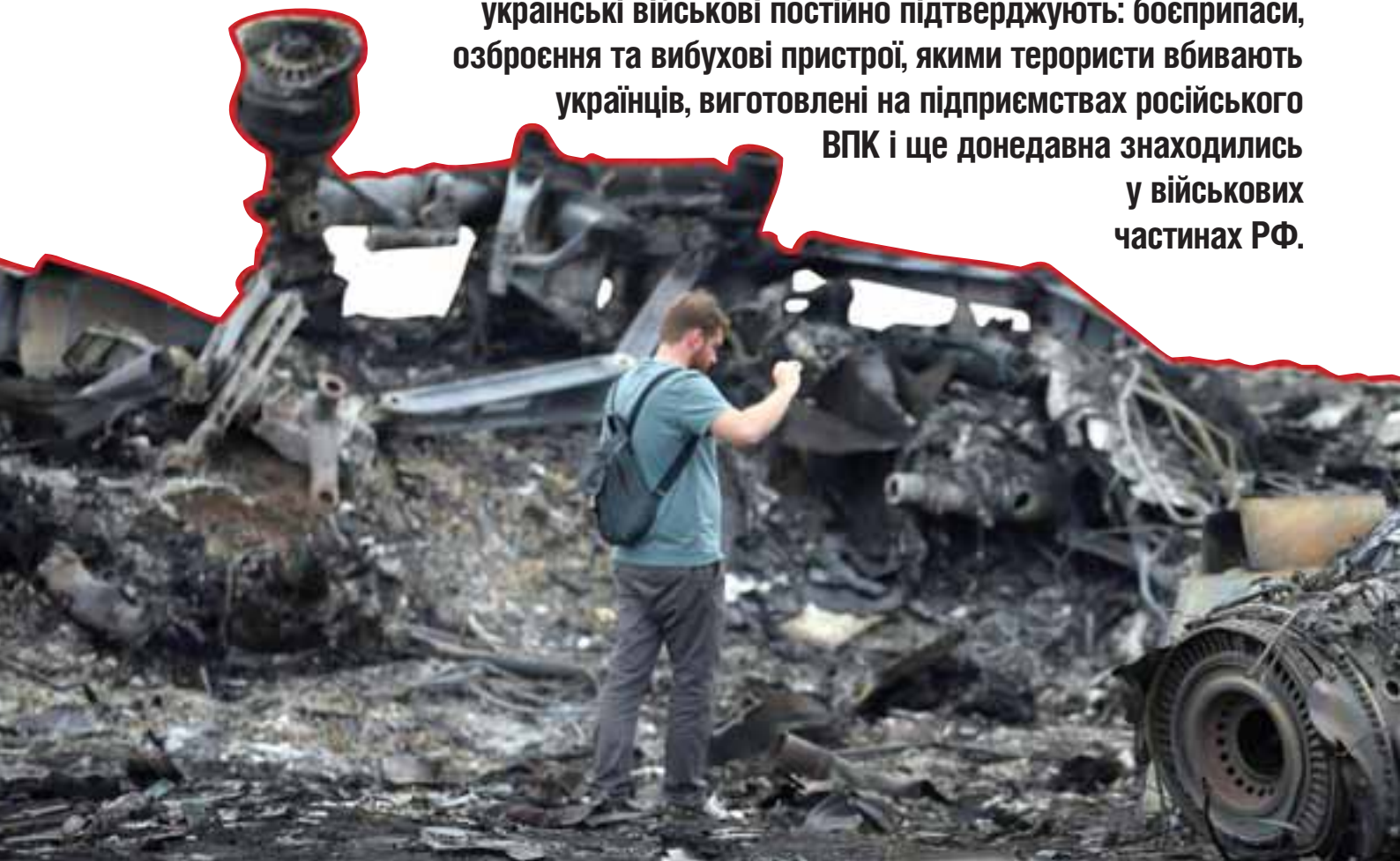
За вікном – Хрещатик, а на ньому – люди. Народ моєї країни прокидається до нового дня. Я спокійно зможу сьогодні відслужити літургію, підготувати частину незавершеної іще наукової статті, поспілкуватися з тими, хто шукає духовного супроводу, а повертаючись додому, прогулятися у тіні кошлатих київських каштанів. За кілька годин до магазину навпроти підвезуть свіжий хліб, у лікарні завершить своє чергування хірург і на його місце до операційного столу стане інший, увечері сцену столичного драмтеатру освітять яскраві софіти, і зал завмре у динамічному спогляданні емоційних інсталяцій, і обов'язково сьогодні хтось когось освідчиться у коханні... А коли над столицею моєї країни замехряться яскраві зорі далеких галактик і втомлений день остаточно схилиться в обійми ночі, я обов'язково згадаю про те, що все, на що цього дня спромігся мій народ, було можливим саме тому, що сьогодні десь там, на Сході, Серьожі та Роми, Вані та Саші, Василі та Колі – прості та звичайні хлопці – роблять надзвичайні речі... ціною власного життя... Вони найкращі!!! Вони – Герої!!!

Отець Андрій ЗЕЛІНСЬКИЙ

СПОНСОРИ ТЕРОРИЗМУ

Від початку бойових дій на Сході країни українські військові документують докази російського походження зброї терористів. Росія намагається заперечувати підтримку терористичних організацій Луганська і Донецька зброєю та людьми. Однак факти — річ уперта. У ході проведення АТО українські військові постійно підтверджують: боєприпаси, озброєння та вибухові пристрої, якими терористи вбивають українців, виготовлені на підприємствах російського ВПК і ще донедавна знаходились у військових частинах РФ.

За інформацією з пакувального листа, який весь час супроводжував переносні зенітно-ракетні комплекси 9М39 «Ігла», знайдені на складах поспіхом залишених терористами у звільнених українськими військовими містах, зазначено: до квітня 2014 року вони перебували у військовій частині протиповітряної оборони РФ № 33859 в Єйську. І це не виняток. Під час контрдиверсійних дій підрозділи АТО постійно захоплюють зброю терористів, нomenклатура і рік виготовлення якої переконливіші за будь-які заяви. Разом із боеприпасами знаходять навіть пломби Федеральної митної служби РФ.

Зі звільненням Слов'янська й інших населених пунктів України російська складова терористичної брудної війни на Сході України очевидна. У підвалі однієї із церков Московського патріархату бійці Нацгвардії знайшли 4 ПЗРК «Ігла», 12 РПВ «Джміль», 12 РПГ, 31 осколочну міну, 20 ручних реактивних протитанкових гранат, більше 8000 набоїв, 50 гранат для підствольного гранатомета. А також новітні ПЗРК «Стріла», міни та гранатомети російського виробництва.

А починалось усе зі стрілецької зброї: автоматів Калашникова, снайперських гвинтівок Драгунова, кулеметів «КОРД». Потім пішли реактивні піхотні вогнемети «Джміль» та ПЗРК. Далі – танки Т-64БВ, БТри-80. І апогеем цинічної підтримки війни та терористів або ж так званого «путінського захисту російськомовного населення» на Сході України став «БУК» СА-11. Наслідок – збитий терористами літак Boeing 777-200 «Малайзійських авіаліній» і трагічна загибель 298 людей.

На переконання Держсекретаря США Джона Керрі, система протиповітряної оборони, якою проросійські терористи збили малайзійський «Боїнг»,

потрапила до них із Росії.

– Ми впевнені, що у четвер в українській армії не було такої ракетної системи десь поблизу від місця аварії, – заявив Джон Керрі у прямому ефірі телеканалу CNN.

До цієї трагедії терористи неодноразово збивали українські військові літаки та гелікоптери. Після перших втрат серед українських військових льотчиків командував сил НАТО генерал Філіп Брідлау висловив переконання, що бойовики збивають українські літаки зброєю, наданою Москвою.

Яскраві та кричущі докази причетності Москви до війни на Сході України щодень з'являються й у всесвітній мережі Інтернет. Ще не всі переглянули «скигнення» Гіркина (Стрелка) про російську допомогу сепаратистам, як з'явилась шокуюча інформація про вивезення до Росії української льотчиці Надії Савченко, її перебування у слідчому ізоляторі Воронежа і навіть відео цинічних допитів дівчини. Долею української льотчиці сьогодні опікуються вище політичне керівництво не лише України, а й Європи. Сподіваємося, що дипломатично-юридичні процедури дозволять повернути Надію додому найближчим часом. Безцеремонність і цинізм, з якими російські спецслужби намагаються звинуватити Савченко в загибелі журналістів одного із брехливих російських телеканалів, незаконне вивезення й утримання української льотчиці – фактичне визнання Москвою своєї причетності до війни в Україні.

Але апогеем російської «хати з краю», безперечно, стало спілкування кремлівського пропагандиста Сергія Кургіняна з Павлом Губаревим. У розмові на камеру він безпосередньо підтвердив, що Росія постачає бойовикам зброю і техніку. На відео самопроголошений начальник штабу зі Слов'янська обурюється недостатньою допомогою російськими зброєю та технікою. Він повідомляє, що у Слов'янську вони отримали лише три танки і три БМП.

– Я вважаю, що до останнього часу військові поставки йшли до вас жалю. Приблизно до 3 липня. Починаючи з цього моменту, вони пішли краще. Їх категорично недостатньо. Моє завдання – переконати російську громадськість, що у вас має бути багато «Фаготів» (ПТРК), багато

Разом із боеприпасами знаходять навіть пломби Федеральної митної служби Російської Федерації.

«Корнетів» (ПТРК), надати вам багато «Ігл» і, звичайно, ви маєте отримати не таку авто-

матичну зброю, як у вас зараз, – висловив майже офіційну позицію Кремля Кургінян.

Те, що саме Російська Федерація підтримує тероризм в Україні, постачає зброю і бойовиків, не викликає сумнівів у європейських політичних лідерів.

Дії кремлівського керівництва кардинально різняться з його заявами і зухвало брехливих «нічних» звернень президента Росії. Через понад три доби після катастрофи «Боїнга-777», 21 липня, коли терористи викрали найцінніші речові докази та тіла деяких загиблих, які б дозволили визначити справжні причини трагедії, Путін цинічно заявив: «Необхідно зробити все, щоб забезпечити безпеку роботи міжнародних експертів на місці трагедії... Сьогодні там вже працюють представники Донбасу, Донецька, представники МНС України, експерти Малайзії».

Сентенція «представники Донбасу» – чергова недолуга спроба легітимізувати бандитів, які фактично чинять терор за підтримки Путіна.

– Відповідальні за напад на літак мають відповісти в Міжнародному кримінальному суді, а їхній спонсор повинен заплатити за жертви, – висловив переконання світової спільноти Збігнев Бжезінський.

Тож коли саме справжніх винуватців притягнуть до відповідальності і за анексію Криму, і за тепер уже міжнародний терор в Україні – залежить від швидкості й якості прийнятих сьогодні рішень.

Олександр КАЛЮЖНЯК

На сучасному етапі технічного розвитку науковці будь-яких збройних сил відіграють вирішальну роль не тільки у створенні високоточної зброї, надійних систем захисту солдатів і техніки на полі бою, а й в обороноздатності країни загалом. На передовій цього «фронту» перебувають фахівці, які займаються науковими дослідженнями, що потім стають підґрунтям для оснащення армії сучасними озброєнням, технікою, екіпіруванням тощо. Розмова з начальником Центрального науководослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України полковником Ігорем Чепковим почалася саме з актуальних на сьогодні питань: якими повинні бути бронежилети для бійців, котрі зараз воюють з терористами на Сході країни; хто повинен займатися не лише розробкою, а й виготовленням сучасних індивідуальних засобів захисту.

ЯК ВИПРОБОВУЮТЬ БРОНЕЖИЛЕТИ

— У світі накопичений величезний досвід щодо створення та виробництва бронежилетів. Україна також має певний потенціал у сфері виробництва композиційних і броне-матеріалів. Наприклад, у Маріуполі успішно працює Інститут з розробки протипульної броні, — констатує полковник Ігор Чепков.

— А фахівці Центрального науководослідного інституту озброєння та військової техніки упродовж багатьох років займаються броневидами конструкціями, що знаходяться на бронетехніці й бронежилетах, дають їм експертну оцінку. Індивідуальними засобами захисту солдатів

Спеціалісти несуть високу відповідальність за надані експертні висновки та пропозиції, результати випробувань, бо розуміють: це основа для подальшої діяльності як конструкторів і технологів, котрі розробляють зразки озброєння, техніки, екіпірування, так і для посадовців, котрі приймають рішення про їхню постановку на озброєння. Помилки та непрофесіоналізм тут неприпустимі, адже ціна – людські життя.

активно почали займатися з середини 2000-х років – у той час, коли український миротворчий контингент готувався до відправки в Ірак. Наші спеціалісти несуть високу відповідальність за надані експертні висновки та пропозиції, результати випробувань, бо розуміють: це основа для подальшої діяльності як конструкторів і технологів, котрі розробляють зразки озброєння, техніки, екіпірування, так і для посадовців, котрі приймають рішення про їхню постановку на озброєння. Тому помилки та непрофесіоналізм тут неприпустимі, адже ціна – людські життя.

– Антитерористична операція викрила катастрофічне становище із забезпеченням бійців надійними бронезилями. Тож які результати випробувань зразків індивідуального захисту та як самі фахівці ЦНДІ оцінюють рівень надійності протестованих бронезильтів?

– Дійсно, наявні у військах на початку проведення АТО бронезильти та шоломи радянського виробництва вже давно не відповідають вимогам нашої епохи. Тож майже

відразу постало питання щодо закупівлі сучасних зразків високого рівня захисту. Однак прийняття на озброєння засобів бронезахисту потребує відповідних державних випробувань. В інституті є програма проведення натурних випробувань з оцінювання балістичної стійкості бронезильтів, а також методики натурних випробувань з урахуванням вимог вітчизняних і натовських стандартів.

Наші фахівці тестували бронезильти в умовах, максимально наближених до бойових. Тобто вогонь по мішенях, на які були одягнуті бронезильти, вівся з дистанції 10 метрів.

Ми випробували вироби та зразки матеріалів українських компаній ООО «Весь мир бронедверей», ООО ІНВП «Укртехнано», ТОВ «ІНВП „Темп-3000”», ізраїльської компанії «MYFORM», італійської компанії «Trade Company Srl» й американського бронезиля «INTERCEPTOR»,

Начальник Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України полковник Ігор Чепков каже, що індивідуальними засобами захисту солдатів активно почали займатися з середини 2000-х років

Бронежилет та захисний шолом ізраїльської компанії «MYFORM» показали відсутність пробиття бронеелементів.

переданого в Україну як гуманітарна допомога.

Зразки матеріалів для виготовлення бронеелементів не завжди витримували натурні випробування штатними патронами гвинтівки СВД (кулею ЛПС) та автоматом АКМ з відстані 10 м.

Дослідні зразки бронежилета та захисного шолома ізраїльської компанії «MYFORM» витримали натурні випробування з оцінювання балістичної стійкості та показали відсутність пробиття бронеелементів. Бронежилети підтвердили 6 клас захисту, а вироби італійської компанії «Trade Company Srl», підтвердили 6 клас захисту бронежилетів з максимальною площею захисту. Щодо американського бронежилета «INTERCEPTOR», то він відноситься до 3-го класу захисту.

Бронежилет «Корсар 4» ТОВ «НВП «Темп-3000» витримав натурні випробування за 4 класом захисту та прийнятий на озброєння Збройних Сил України.

– Якими в умовах проведення анти-терористичної операції повинні бути шляхи оснащення армії новими зразками озброєнь?

– Для бронетанкової техніки й озброєння існують як варіанти модернізації, так і

радикальної заміни морально застарілих зразків на нові з поліпшеними характеристиками. Наприклад, у середньостроковій перспективі можлива модернізація наявного парку танків Т-64 до виду БМ «Булат», а також модернізація БМП-1, БТР-70, БМП-2 та БМД-2.

У довгостроковій перспективі необхідна закупівля новітніх танків БМ «Оплот» і БТР-4, які вже прийняті на озброєння, та розробка перспективної бойової платформи.

Щодо вертольотів армійської авіації чимало накопичених проблем, пов'язаних з їхнім моральним і фізичним старінням. Є можливість проведення модернізації парку вертольотів Мі-2, Мі-8, Мі-24 з метою поліпшення їхніх льотно-технічних і тактико-технічних характеристик шляхом встановлення

В інституті є програма проведення натурних випробувань з оцінювання балістичної стійкості бронежилетів, а також методики натурних випробувань з урахуванням вимог вітчизняних і натовських стандартів.

нових авіадвигунів, удосконалення пілотно-навігаційного та зв'язкового обладнання, системи управління зброєю, зокрема, збільшення дальності виявлення, захоплення й ураження цілей тощо. А також щодо підвищення захищеності вертольотів від зенітних ракет завдяки встановленню оптико-електронної станції пригнічення та системи відстрілювання хибних цілей.

– Окрім важкого озброєння, необхідно «підтягувати» до сучасного рівня стрілецьку зброю, екіпірування воїнів. Що можливо зробити за цими напрямками?

– Через відсутність в Україні потужностей з розробки певних типів бойових літаків і зенітно-ракетних комплексів максимум через десять років ті, що перебувають на озброєнні, виключать зі складу Збройних Сил України через їхнє фізичне старіння.

Для стрілецького озброєння можлива як модернізація наявних зразків сімейства АКМ і СВД, так і закупівля нових вітчизняного або іноземного виробництва.

Щодо екіпірування бійця, то мушу зазначити, що в Україні такі комплексні розробки не проводилися. Тому на найближчу перспективу доцільна закупівля іноземних комплектів із паралельним започаткуванням відповідної дослідно-конструкторської роботи з розробки вітчизняних моделей.

Також потребує вивчення питання створення легкоброньованих транспортних засобів різного призначення для забезпечення, насамперед, підрозділів спеціального призначення.

– Які Ви бачите стратегічні шляхи вирішення цих проблем?

– Пріоритетними та першочерговими щодо державного фінансування в умовах обмежених ресурсів є роботи в науково-технічній і науково-технологічній сферах.

При цьому державні кошти доцільно витрачати тільки на технології, які не можуть розвиватися шляхом залучення приватних інвестицій, зокрема іноземних.

Деякі з наукових напрацювань втілені у життя, а розроблені за їхніми результатами зразки ОВТ прийняті на озброєння ЗС України.

Насамперед це танк БМ «Оплот», БТР-4, високоточні боеприпаси наземного та повітряного базування, засоби зв'язку, станції РЕБ тощо. Дані зразки мали б піти в серійне виробництво та масово надходити до війська, однак на це в багатьох випадках не вистачало коштів. Тому іноді наукові розробки залишаються тільки розробками або втілюються зі значним запізненням, коли їхні характеристики вже суттєво застаріли. Українська ж армія гідна кращого!

Андрій МИРОНЧУК

У довгостроковій перспективі необхідна закупівля новітніх БТР-4, які вже прийняті на озброєння, та розробка нової перспективної бойової платформи.

НАШІ УМІЛЬЦІ – СВІДОМІ КМІТЛИВЦІ

Події в районі АТО довели нам, що навіть звичайні ґрати на корпусі бронетранспортерів є дуже корисними, бо захищають бойові машини та екіпажі від реактивних протитанкових гранат різних модифікацій. Колись ми не могли уявити собі наявність у наших підрозділах броньованих «Уралів». Таких «монстрів» можна було бачити переважно в сюжетах новин з «гарячих точок» на Близькому Сході. Тепер вони стали реальністю і для нас.

Потреби сьогодення

Досвід участі в АТО продемонстрував нам, що є ситуації, коли застосування звичайних бронетранспортерів і бойових машин піхоти має певні обмеження. Так, кулемети в баштах БТР-80 або гармати у БМП-2 мають обмеження по кутах ведення вогню. Бувають випадки, коли підрозділи, наприклад, забезпечення, виконують свої завдання взагалі без залучення бронетехніки. Отже, потрібна альтернатива. Вихід був знайдений багато років тому, і сьогодні кулемет або зенітна установка в кузові броньованого вантажного автомобіля стали традиційним атрибутом сучасних бойових дій.

Переваги таких рішень очевидні – вогневі засоби, встановлені на броньованому автомобілі, у потрібний момент завжди можна розгорнути, підняти чи

опустити на потрібний кут стрільби.

Іншим напрямом стали різноманітні варіанти додаткового бронювання бойових машин. Зокрема, Державне підприємство «Харківський механічний завод» за домовленістю з Міноборони встановлює на 30-ти бронетранспортерах БТР-80 додаткові захисні решітчасті екрани.

Як зазначає представник оперативного штабу АТО полковник Валентин Федичев, ця проста конструкція захищає екіпаж бойової машини від дії кумулятивних снарядів, випущених з гранатометів типу РПГ-7, РПГ-22 та РПГ-26. Влучивши в решітку, граната застрягає і розривається за півметра від броні.

До речі, із фінансуванням даного проекту допомогли Харківська обласна державна адміністрація та благодійні організації регіону.

Ініціативи промисловості й активістів

Запорізькі активісти випробували, а потім розпочали самотужки встановлювати спроектовані захисні екрани на БТР та інші бойові машини, які успішно витримали чотири прямі влучення з РПГ. Сьогодні одне з промислових підприємств міста власним коштом встановлює захисні екрани на військову техніку механізованого з'єднання Сухопутних військ української армії.

Не відстають від них й інші умільці. Приміром, миколаївські конструктори розробили першу українську «швидку» допомогу на базі БТР. У ній можна проводити операції й одночасно вивозити з передової до одинадцяти поранених.

А на Житомирщині в одній з військових частин Збройних Сил України провели локальне бронювання двох вантажівок «Урал»-4320. Це суттєво забезпечить військовослужбовців під час транспортування й евакуації поранених, доставки військових вантажів тощо. Металом завтовшки у 16-17 мм у машині захистили моторний відсік, водійські і пасажирські двері, паливний бак, відсік акумуляторної батареї та кузов. Броньоване скло для кабіни допомогли придбати спонсори.

Броньовані «Урали» уже допомагають воїнам-десантникам у виконанні завдань АТО.

Народна творчість і допомога

Житель гуцульського села Івано-Франківської області Петро Третяк подарував батальйону територіальної оборони «Айдар» власний БТР. Місцевий підприємець два роки тому купив його на аукціоні у Хмельницькому.

— Він мав був іти на брукхт, а мені стало його шкода, — розповідає Петро.

Підприємець відремонтував машину, а коли почалися бойові дії на сході, вирішив віддати її силовикам... Зусиллями благодійників і просто небайдужих громадян у батальйоні «Азов» з'явився «бронемонстр» на базі самоскида.

У червні для підрозділів Державної прикордонної

служби України був переданий пересувний блокпост. Його створили на базі броньованої розвідувально-дозornoї машини на Миколаївському бронетанковому заводі.

Фінансову підтримку в реалізації цієї роботи надали миколаївські фермери Микола Мельников, Григорій Сула, сім'я Стогніїв, Олександр Ковалько і Володимир Кравченко. Крім того, значну роль відіграв виконавач обов'язків директора Миколаївського бронетанкового заводу Олександр Швець.

Допомогти українським військовим вирішило ще одне підприємство Миколаєва — тепловозоремонтний завод. Власними коштами він провів капітальний ремонт, модернізував і доукомплектував два бронетранспортери БТР-70 і БТР-80, які, окрім іншого, отримали бортові екрани і систему відеорозвідки.

На порядку денному — нестандартні рішення

Часто-густо велика небезпека чатує на солдата поза полем бою. Особливо в тих підрозділах, де бронетехніка — в обмеженій кількості або взагалі відсутня.

Через це заслуговують на увагу деякі інші вітчизняні розробки. Наприклад, броньовик «Шрек», розроблений колективом Кременчуцького автомобільного заводу, і легкий багатоцільовий тактичний автомобіль «Козак» на базі шасі «Iveco» виробництва компанії «НВО „Практика“».

«Шреки» завдяки значній місткості і потужному захисту можуть відносно безпечно перевозити між населеними пунктами цілі підрозділи. «Козаки» ж в силу своєї універсальності можуть виконувати багато функцій бойового забезпечення. Проте на ці машини потрібні і час, і чималі кошти.

Чому ж не скористатися досвідом інших? Наприклад, під час чеченських кампаній урядові війська Росії потрапляли в схожу ситуацію: напади із засідок, здійснення бойових дій в умовах населених пунктів. Їхня техніка не була пристосована до таких умов. Російські військові очікували негайного рішення. І воно виявилось простим: армійські вантажні КАМАЗи, «Урали», ЗіЛи обшили броньовими листами. Такий підхід врятував багато життів.

В Україні, мабуть, варто робити те ж саме: брати в силових структурах наявні автомобілі й оснащувати їх бронею. Це дозволить у дуже стислі строки і за мінімальних витрат розв'язати наявну проблему. Тим паче, що в державі є підприємства, готові, а головне — здатні виконати цю роботу. Розрахунки фахівців показують: використовуючи потенціал ХК «КрАЗ», «НВО „Практика“», відповідних підприємств «Укроборонпрому» в Миколаєві, Києві, Харкові, при бюджеті орієнтовно в 100 млн грн можливо забезпечити захист до 4 000 військовослужбовців протягом 3-4 тижнів. Затримка, як мовиться, за відповідними управлінськими рішеннями.

Тетяна САВЧЕНКО

СОВІСТЬ, ПРОДАНА

«Кому війна, а кому – мати рідна». Ця приказка добре відома багатьом поколінням, яким довелося пережити лихі часи. От і нам час зняти рожеві окуляри та поглянути на життя таким, яким воно є. Поряд з патріотичним підйомом українського народу, коли тисячі людей об'єднуються у прагненні допомогти своєму війську захистити цілісність України, а герої-військовослужбовці віддають життя у протистоянні з ворогом, знаходяться ті, хто безсоромно торгує святими цінностями. Коли бабуся з мізерною пенсією переказує кошти до військового фонду, багатодітна матір передає продукти харчування в військовим і вибачається, що мало, – у затишному кабінеті працівник, офіцер (!), задоволено похрустуючи зеленою банкнотою, звичним рухом кладе її до своєї кишені...

Сухі рядки офіційних повідомлень прес-служби військової прокуратури спонукають до роздумів: «У Чернівцях затримано офіцера військкомату, який одержав неправомірну вигоду в розмірі 500 доларів за не направлення військовика в зону АТО... Хабарнику загрожує позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років із заборобою обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, з конфіскацією майна та зі спеціальною конфіскацією».

– Гроші не пахнуть, – міркував ласий до легкої наживи, однак прорахувався. У деяких випадках вони смердять. А ще кричать: «Не бери!» Та слабка душа, яка вже давно стала рабиною мамони, не слухає голосу совісті та не відчуває сморід гріха... Розплата – сувора, однак справедлива. Як кажуть у народі: що сів, те й пожав.

А як щодо тих, хто підсовує хабар? Якось по-людськи жаль матір, якій діловим тоном озвучують кругленьку цифру, що врятує її улюблене чадо від воєнних випробувань. Вона готова віддати й більше від того, що вимагають, аби тільки не її син, такий молодий, красивий і розумний... «Чому саме він?» – клекоче материнське серце. Та правда в тому, що людина, яка по-справжньому любить свою родину, місто, Батьківщину, питання ставить по-іншому: «Хто, як не ми?»

Дещо інша моральна дилема постає перед бізнесменами, які отримують повістки. Здорові, сильні й успішні. Як чинять вони? Одні – з готовністю вступають до військових лав, інші ж – спокійно розрахову-

ються, мовляв, кинути бізнес не можемо... Сьогодні маємо справу з неприкритим лицемірством. Подейкують, що спеціально для таких планують запровадити схему, апробовану декілька років тому в Грузії. Зміст її простий: «Не хочеш служити – плати!» Та тільки не в кишеню корупціонера, а до державної казни. З позиції моралі – вихід далекий від ідеалу, однак – практичний. Тоді, мабуть, варто врахувати: сума офіційного відкупу в мирний і воєнний часи має відрізнятися.

ЗА «БАКСИ»

І знову рядки з кримінальної хроніки. Військова прокуратура повідомляє: начальник військкомату на Вінниччині зажадав по 600 доларів США від двох громадян, які виявили бажання служити у Збройних Силах

України за контрактом. Через нестабільну ситуацію на Сході країни один з хлопців виявив готовність одразу відправитись у зону проведення АТО. Однак військовий комісар вирішив по-іншому: «Плати і поїдеш!» Хабарник був затриманий разом зі спільниками. Злочинцям загрожує позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років.

Тепер цим військкоматівцям, які втратили не лише офіцерську честь, але й людську подобу, а совість продали за «бакси», буде час подумати про справи свої злочинські.

Руслан ТКАЧУК

Кримінальна хроніка

Прокуратурою Центрального регіону з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері під час перевірки на державному підприємстві «Київський бронетанковий завод» встановлено факти зловживання службовим становищем керівництвом заводу. Зокрема, у червні 2014 року вказаним державним підприємством отримано понад 64 млн грн бюджетних коштів за поставлені бронетранспортери для потреб підрозділів Національної гвардії України. Через декілька днів керівництвом підприємства було укладено договір на поставку корпусів до нових бронетранспортерів із комерційною фірмою, яка не є їхнім виробником і не має відповідної ліцензії на торгівлю товарами військового призначення, а займається наданням охоронних послуг.

Всупереч вимогам законодавства, а також умов договору поставки, яким визначено проведення оплати продукції лише після її надходження, керівники державного підприємства перерахували фірмі 12 млн грн. У ході перевірки встановлено, що вказане приватне підприємство не знаходиться за вказаною в договорі адресою. Розпочато досудове розслідування.

* * *

Харківською прокуратурою з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері Центрального регіону України під час перевірки на одному з державних підприємств МО України виявлено факти незаконного списання майна. Так, службові особи державного підприємства внесли завідомо неправдиві дані до офіційних документів і списали будівельну та комп'ютерну техніку, яка була у справному стані, після чого безоплатно передали її ТОВ «Торговий дім «ГЛАВМАШ». У такий спосіб службові особи зазначеного підприємства завдали державі збитків на загальну суму понад 800 тис грн.

Відомості щодо вказаних кримінальних правопорушень, передбачених ч. 5 ст. 191 та ч. 1 ст. 366 Кримінального кодексу України, внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

* * *

Розпочато досудове розслідування за фактом зловживання службовими особами однієї з військових частин Державної прикордонної служби України, що дислокується в Черкаській області, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 364 Кримінального кодексу України.

Дії військової прокуратури стали реакцією на повідомлення засобів масової інформації про те, що у вересні 2013 року командування військової частини під час проведення державних закупівель картоплі для забезпечення військовослужбовців провели торги з наданням переваг одному підприємцю.

Як зазначає прокурор Центрального регіону України з нагляду за додержанням законів у воєнній сфері Юрій Війтев, уклавши договір на поставку 104 тонн картоплі, при можливості отримувати її частинами в необхідній для споживання кількості, у специфікації до договору внесли зміни про поставку картоплі в повному обсязі. Належних умов її зберігання забезпечено не було, тож картопля видавалася для вживання військовослужбовцям в непридатному стані.

АУТСОРСИНГ: ДЕГУСТАЦІЮ ЗАВЕРШЕНО —

Антитерористична операція на сході нашої держави примусила замислитися над багатьма аспектами попередньої життєдіяльності Збройних Сил України. Починаючи від навчесті та фаховості воїнів, їхнього озброєння, техніки і закінчуючи організацією тилу, зокрема, харчуванням. Не применшуючи роль матеріальних засобів ведення бойових дій, особливу увагу все ж варто приділити людському фактору. Адже до найбільших труднощів війни, як відомо, належать моральний стан, утома та голод. Саме останній показник може стати визначальним чинником перемоги або поразки. Недаремно ж кажуть, що солдати марширують шлунками.

Які проблеми щодо харчування особового складу винесли на поверхню антитерористична операція? Для того, аби дати відповідь на це запитання, слід пригадати, як еволюціонувала система продовольчого забезпечення нашого війська за часів незалежності України.

До 2004 року вона являла собою структуру зразка радянської армії, хіба дещо видозмінену через скорочення військових частин та установ. Загалом же у кожній з них функціонувала продовольча служба, було налагоджено постачання продовольства і приготування їжі. Випробувана десятиліттями система самостійного життєзабезпечення армії не залежала від будь-яких зовнішніх втручань. Серед безлічі наявних на той час недоліків безумовною перевагою ор-

ганізації харчування у 1991-2004 роках можна назвати його повну автономність. Їжу без проблем готували як у пунктах постійної дислокації, так і в польових умовах. На посадах кухарів служили спеціально навчені фахівці, які знали усі тонкощі військової кухні.

Тож автономність – це безумовний і один з небагатьох плюсів старої моделі. Та чимало клопоту командирам і солдатам додавали нескінченні наряди. Справді, мити посуд замість бойової підготовки або занять спортом дорослим чоловікам вдається не зовсім логічним і правильним. Так, чисельність наряду по їдальні механізованої бригади становила 20-30 осіб. Отже, у сумі кількість тих, хто чергує, та тих, хто заступає, набиралося 40-60. Якщо ж додати й

ЧАС РОБИТИ ВИСНОВКИ

інші наряди, то фактично в другій половині дня від основної діяльності відволікалася ціла рота.

Але такі цифри виглядають доволі скромно порівняно з іншими. Так, у Навчальному центрі Сухопутних військ Збройних Сил України «Десна» 2008 року налічувалося 5 частин і, відповідно, стільки ж їдалень. Для забезпечення роботи кожної з них щодня необхідно було виділяти 2 наряди по 50 осіб. Отже, кількість відсторонених від навчання солдатів становила півтисячі! Загалом до переходу на новий вид організації харчування від планових занять з бойової підготовки у масштабах Збройних Сил щодоби відволікалося понад 5 тис. особового складу. Зважаючи на те, що термін строкової служби скоротили до одного року, ця проблема дійсно потребувала вирішення, адже кожна навчальна година стала на вагу золота.

Аби змінити ситуацію, у Міністерстві оборони України вдалися до експерименту щодо організації харчування особового складу через систему аутсорсингу, тобто надання послуг цивільними підприємствами на платній основі. У 2004-му його запровадили спочатку в 3 військових частинах, а вже через кілька років новою системою харчування були охоплені усі Збройні Сили держави. У зв'язку із цим, протягом 2006-2007 років звичну систему продовольчого забезпечення ліквідували: під скорочення потрапили всі начальники продовольчих служб частин, їдалень, складів, кухарі тощо.

Попри прогресивність ноу-хау, питань для дискусій навколо «солдатської каші» залишалося чимало. Так, на тлі економіко-правової ситуації в державі нескладно було передбачити й ризики. Приміром, коли армія ставала заручни-

цею конкурентної боротьби за «ласий шматок» (мається на увазі отримання стабільного прибутку з бюджету за послуги з харчування) між різними фінансовими структурами. Оптимальні для Міністерства оборони ціни на послуги з харчування не влаштували тих, кому вони здавалися занадто низькими або тих, хто бажав зайняти відповідну нішу для отримання прибутку. Зацікавлені фірми могли запросто подавати позови до суду на «конкурентів», заважаючи їм таким чином спокійно працювати. Аналогічний приклад ми спостерігали не так давно у зв'язку із закупівлею бронезилетів, коли одне із підприємств подало скаргу в Антимонопольний комітет України, перешкоджаючи їхньому постачанню у зону проведення антитерористичної операції.

Існували й інші недоліки, пов'язані вже

не з бізнесом, а з людським фактором. Так, свого часу працівники підприємств «Босна» і «Ганна-Марія», які надавали послуги з харчування на Рівненському полігоні, тривалий час не могли прилаштуватися до роботи на військових польових кухнях. Приготування їжі на таких засобах вимагає спеціальних навичок, які можна було набути лише у школах військових кухарів. Тож якість страв викликала відверте незадоволення військовослужбовців. Своєрідні «недоліки виробництва» у вигляді несмачної їжі певний час їм таки довелося терпіти.

Загалом перераховувати всі ймовірні ризики та проблеми немає сенсу. Зрозуміло одне: з позицій підтримання боеготовності навіть незначні прогалини у харчуванні особового складу є абсолютно неприйнятними для війська. Найяскра-

гляді варто залишити лише у військових навчальних закладах, навчальних центрах і військових частинах, які за родом діяльності завжди знаходяться у місцях постійної дислокації. Це, приміром, медичні установи, бази, склади, арсенали. У частинах постійної готовності, негайного реагування тощо обов'язково має бути послуга як з організації харчування на місцях, так і доставки продовольства до визначених місць.

Отже, цілком імовірно, що після проведення антитерористичної операції матимемо більш досконалий варіант, який враховуватиме потреби армії не лише в умовах мирного часу, а й в умовах потреби в захисті кордонів і конституційного ладу в будь-якому регіоні України. Нині ж особовий склад Збройних Сил України за принципом аутсорсингу продовжують годувати 4 повністю цивільні суб'єкти підприємницької діяльності. Це ТОВ «Авіка», ТОВ «Адмет-груп», ТОВ «Укрпродакорд-ОР», ПП «Артек-Союз». Договори на постачання послуг уклалися з ними у мирний час і передбачають організацію харчування в стаціонарних умовах (від завезення продуктів до доведення встановлених норм військовослужбовцям) або забезпечення продовольством у польових умовах (лише завезення продуктів).

Під час проведення АТО нас більше цікавить другий пункт. Оскільки певна кількість військових частин знаходиться поза межами постійної дислокації, до того ж не на звичних полігонах, а у зоні проведення антитерористичної операції, залежно від отриманих завдань вони регулярно змінюють місце базування. Навряд чи підприємці матимуть бажання та змогу мандрувати лісами-полями

віший приклад – теперішні події на Сході України. Саме вони починають вимальовувати «контури» найбільш прийнятної моделі організації харчування в армії.

– Систему аутсорсингу, яка нині діє в українському війську, необхідно удосконалювати, – підтверджує думку начальник Центрального управління продовольчого забезпечення ЗСУ Тилу Збройних Сил України полковник Олександр Андрух. – Ми вже бачимо і позитивні, і негативні сторони, тож робитимемо висновки. Я вважаю, систему аутсорсингу в чистому ви-

ДОВІДКА «ВУ»

Як благодійну допомогу в березні 2014 року Збройні Сили України отримали від армії США 300 тис. сухих пайків. У червні понад 77,5 тис. наборів сухих продуктів надійшли від Збройних сил Норвегії. Міністерство агропромислової політики України зібрало для військовослужбовців – учасників АТО понад 200 т бутильованої питної води.

Повсякденний набір сухих продуктів (сухпай) на одну особу

Найменування	Одиниця виміру	Сніданок	Обід	Вечеря
Галети з борошна пшеничного першого гаунку	пачка/грам	2/100	2/100	2/100
Консерви м'ясо-рослинні: Каша рисова (гречана) з яловичиною; Каша перлова (гречана) з яловичиною)	банка/грам	1/325	—	1/325
Консерви м'ясні (сніданки м'ясні вищого гатунку)	банка/грам	—	1/325	—
Консерви м'ясні (паштети печінкові)	банка/грам	1/100	—	—
Мед натуральний	стік/грам	—	—	2/40
Кава розчинна	стік/грам	1/2	—	—
Чай чорний натуральний	пакетик/грам	—	1/2	1/2
Цукор	пакетик/грам	1/30	1/30	1/30
Серветки гігієнічні вологі	штук/грам	1/3	1/3	1/3
Серветки паперові	штук/грам	1/3	1/3	1/3
ЗАГАЛОМ	грам	563	463	503

ДОВІДКА «ВУ»

До складу групових наборів сухих продуктів входять галети з борошна пшеничного першого гатунку – 350 г, консерви м'ясні (м'ясо тушковане яловичини вищого гатунку) – 367,5 г, консерви м'ясні (паштети печінкові) – 100 г, крупи різні (або макаронні вироби) в асортименті – 270 г, концентрати харчові перших страв (супи) в асортименті – 36 г, консерви овочеві закусочні – 120 г, цукор – 90 г, чай чорний натуральний – 6 г, приправа овочева в асортименті – 7 г.

буквально за передовими загонами, аби нагодувати солдата. Тим паче, що вже зараз є приклади, коли під час доставки продовольства у зону проведення АТО цивільні працівники одного зі згаданих підприємств отримали поранення.

Аби всі названі нюанси не стали на заваді харчуванню учасників антитерористичної операції, протягом квітня військові частини, які беруть у ній участь, доукомплектували кухарями із числа військовозобов'язаних. Саме вони тепер готують їжу в польових умовах. У перерахованих вище суб'єктів господарювання командири замовляють необхідну кількість продуктів (залежно від обстановки – у середньому на 7-10 діб). Підприємства закуповують їх і доставляють до базового табору. Якщо обстановка не дозволяє цього зробити, продукти на безпечній відстані перевантажуються у військові машини і лише потім під охороною прямують до пункту призначення.

У базових таборах їжу на польових технічних засобах готують штатні кухарі. До блокпостів гарячі страви доставляють у термосах. Якщо ж відстань до них велика, то з базового табору тільки надходять продукти, а готувати поживу хлопцям доводиться самотужки. Кожен блокпост укомплектований малолітражними кухнями (на 10, 20, 30, 75 осіб), цистернами для води (на 320, 900, 1200 літрів) та наметами для зберігання продуктів.

При виконанні завдань у відриві від основних сил широко застосовуються групові набори сухих продуктів на 10 і більше осіб. Їхня калорійність становить 3939 кКал, а приготування на малолітражних кухнях не викликає особливих проблем. Усі страви розфасовані: на обід, наприклад, готові концентрати перших страв, овочеві закусочні консерви тощо. Маючи такий набір, навіть недосвідчений військовослужбовець зможе приготувати їжу. Якщо підрозділ постійно пересувається і «малолітражка» – лише зайвий клопіт,

в одній із частин Центрального управління продовольчого забезпечення розробили своєрідну міні-кухню, яка складається з паяльної лампи, патрубків та спеціальної трини. Такий пристрій компактний, зібрати й розібрати його можна за 1-2 хвилини. Він дозволяє приготувати гарячу страву безпосередньо у місці несення служби поза розташуванням основного підрозділу.

Особливі потреби щодо харчування мають спеціальні малочисельні групи бійців, у розпорядженні яких лише сухий пайок. Віднедавна Збройні Сили України отримують його новий зразок, який суттєво відрізняється від попереднього. Приміром, у старого термін придатності становив лише 9 місяців. Сучасний сухпай упакований у полімерний рукав для харчових продуктів і може зберігатися до 2 років. Збільшилися і калорійність нового продуктового набору, яка становить 4232 кКал. Це на 600-700 кКал більше, ніж у попередньому. Упаковка дозволяє зберігати продукти в будь-яких умовах і дуже добре себе зарекомендувала під час доставки пайків авіаційним способом.

Новий пайок при тому, що має переваги у якості і зручності, ще й на 2 грн дешевший, за попередній. Продукти в ньому розподілені на 3 прийоми їжі: сніданок, обід і вечерю. Набір відзначається вищою якістю страв і збільшеними порціями. Наприклад, замість 250 г консервів тепер військовослужбовцям пропонується 325. Галетне печиво виготовляється з борошна першого гатунку, тоді як у попередньому зразку – з другого.

Усі продукти для групових наборів та індивідуальних сухих пайків збирають в одній з військових частин, дислокованих у Козятині Вінницької області. Тут функціонує єдиний в Україні цех, потужність якого становить майже 500 тис. наборів на рік. Останні кілька місяців робота там кипить цілодобово. Від початку антитерористичної операції військова частина

виготовила понад 130 тис. індивідуальних повсякденних наборів сухих продуктів і понад 1300 групових (на 10 осіб).

– На відміну від пайків, які ми комплектували раніше, у цих більше консервів, зокрема м'ясних і м'ясорослинних. До повсякденного набору продуктів входять також галети, цукор, мед, чай, гігієнічні та вологі серветки, – інформує командир частини підполковник Олександр Тарасов. – Усі продукти виключно вітчизняного виробництва. Набори зручні у використанні. Консерви чи паштет, приміром, мають єврокришку «easy open», тож відкриваються без допоміжного столового приладдя.

Щодоби у цеху збирають близько 2,5 тис. сухих пайків, а за потреби потужність можна збільшити до 4 тис. Перед фасуванням продукти перевіряють у Центральній державній лабораторії ветеринарної медицини, що у Києві, тож якість фахівці гарантують.

Для підрозділів спецпризначення, десантно-штурмових, розвідувальних, а також морської піхоти і високомобільних десантних військ тощо козятинці започаткували виробництво окремого виду сухпайків. Продукти, що входять до їхнього складу, мають підвищену калорійність. За побажаннями військовослужбовців цих підрозділів до наборів додали розчинну каву, ментолову карамель, перець, водостійкі сірники, сухе паливо, знезаражувач води та портативний обігрівач.

Загалом протягом минулих років на тему організації харчування військовослужбовців писано-переписано достатньо. Інтерес до неї цілком зрозумілий, адже все нове в українському суспільстві, особливо у Збройних Силах, сприймається з певною пересторогою. Ось і сьогодні настав час ще раз повернутися до теми організації харчування. На це є причини, оскільки наша армія виконує непрості завдання на Сході держави. Тож хочеться, аби наші хлопці, знаходячись там, постійно відчували: держава дбає про своїх захисників.

Сергій БАСАРАБ

ВІТЧИЗНЯНИЙ ОПК:

«Si vis pacem, para bellum» – «Якщо хочеш миру, готуйся до війни». Саме так перекладається з латині всім відома фраза. В істинності цих слів нині пересвідчуються всі наші співгромадяни, зокрема й бійці та командири з тих силових відомств, які воюють на Сході України проти озброєного до зубів і добре забезпеченого найновішими засобами ведення війни агресора.

Наші підрозділи, будемо відверті, за багатьма позиціями щодо озброєння й оснащення поступають. Прикладом цього є збиті гвинтокрили та літаки, знищені БТРи та інші бойові машини і людські жертви – найтяжча і непоправна втрата. До них призвели серйозні системні помилки, яких припускалося попереднє державне та військове керівництво, вибудовуючи модель національної безпеки й оборони.

Насправді це нонсенс: маючи потужний оборонно-промисловий комплекс, наша держава зовсім не дбала про власні Збройні Сили, озброюючи тим часом армії інших країн.

ВАЛІЗА БЕЗ РУЧКИ?

На зорі незалежності України на її території дислокувалися 3 загальновійськові та 2 танкові армії, армійський корпус, 4 повітряні армії, окрема армія протиповітряної оборони, ракетна армія та частина Чорноморського флоту. Загалом у Збройних Силах новітньої України служило близько 750 тис. військовослужбовців. На озброєнні перебували 6,5 тис. танків, 7 тис. броньованих машин, 1,5 тис. літаків, 350 кораблів, 1272 ядерні боеголовки міжконтинентальних балістичних ракет, 2,5 тис. одиниць тактичної ядерної зброї.

У спадок від СРСР Україна отримала чи не найпотужніший військовий потенціал на теренах Європи. Йдеться не лише про військові частини, з'єднання та інші «організми», а й про оборонно-промисловий комплекс. Наприкінці 80-х років минулого століття ОПК Української РСР налічував понад 330 підприємств і ще близько 140 різноманітних науково-технічних об'єднань та організацій, так чи інакше пов'язаних із забезпеченням діяльності мілітарної машини. Це становило третину виробничих потужностей оборонного комплексу СРСР і п'яту частину його наукових центрів. Там працювали щось із півтора мільйона осіб. У кооперації підприємства ОПК могли виготовляти всі види озброєння та військової техніки.

Як дісталось, так і цінувалось

Такий потенціал цілком дозволяв забезпечити недоторканність кордонів України після набуття незалежності. Але, на жаль, ні у 90-х, ні у подальші роки очікуваної переорієнтації на роботу в інтересах Збройних Сил України не відбулося. Незалежно від власної волі підприємства потрапили у патову ситуацію, коли виживати довелося самотужки. Бронетанкова, авіаційна, ракетно- і суднобудівна та інші галузі потребували чималих вкладень, тож їхній внесок у задоволення потреб нашого війська практично дорівнював нулю. Кількість оборонних підприємств поступово зменшувалася. Наприкінці 2006-го у сфері управління Міністерства оборони України їх залишилося 215, а до 2010 року вже 40.

Вкрай несприятливим для українського ОПК став 2005 рік. Річ у тому, що чимало його підприємств на той час могли більш-менш успішно триматися на плаву лише в кооперації з ОПК Російської Федерації. Але спочатку із набуттям Україною незалежності, а згодом і після українського Майдану-2004 співпраця між оборонно-промисловими

комплексами двох країн помітно призупинилася. Якщо деякі програми і вдалося просунути, то реалізовувалися вони вкрай повільно і проблематично. Зрештою причини стали зрозумілі: керуючись власними інтересами, РФ почала створювати замкнуті цикли виробництва озброєння та військової техніки виключно на своїй території, самостійно виконуючи необхідні науково-дослідні роботи та згортаючи кооперативні зв'язки з українськими партнерами.

У таких умовах перспективи розвитку вітчизняного оборонно-промислового комплексу значною мірою почали залежати від виконання експортних контрактів. Якщо економіка України загалом у ті роки залежала від міжнародних ринків на 50-55 %, то експортні замовлення вітчизняного ОПК або окремих його

складових становили 80-90 %.

Така залежність вважалася критично неприпустимою і свідчила перш за все про відсутність в Україні внутрішнього ринку озброєнь.

Експорт – не панацея

Завдяки концентрації коштів у 2006-2007 роках ситуацію з оборонним замовленням вдалося дещо поліпшити. Про це інформує «Біла книга України» того періоду. Мовляв, були започатковані сис-

темоутворюючі проекти щодо розробок і закупівлі окремих зразків озброєння та військової техніки, розраховані на багато років уперед. Крім того, почала діяти Державна програма розвитку Збройних Сил України на 2006-2011 роки. Серед її найважливіших заходів – закупівля нових

«Акація» пішла на передову.

ДОВІДКА «ВУ»

2004 року проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт для потреб українського війська профінансовано лише на 1 % (!) від запланованої суми. Закупівля озброєння та військової техніки – менше 1 %.

ДОВІДКА «ВУ»

На початку 2014 року, коли стало очевидним майбутнє протистояння з Російською Федерацією, у складі фронтової та винищувальної авіації Повітряних Сил ЗС України у справному стані було близько 50 літаків – переважно модернізовані та відремонтовані МіГ-29 і Су-25. Модернізація Су-27, Су-24 та Су-24МР не проводилася зовсім. Фактично це унеможливило повноцінне використання бомбардувальної та розвідувальної авіації.

або модернізованих озброєнь і військової техніки.

Здавалося б, представникам «оборонки» саме час радіти: у перспективі – нові контракти, замовлення... Але через хронічне недофінансування цієї (як і багатьох інших) програми, армія отримала лише окремі зразки, які не створили суттєвої «погоди» у перенаснащенні війська. А такі масштабні та перспективні проекти, як закупівля двох літаків АН-70, оновлення третини парку літаків, вертольотів і вихід на стадію державних випробувань проекту щодо створення корабля класу «корвет», не були реалізовані.

На папері затрималася й Державна цільова програма реформування та розвитку оборонно-

промислового комплексу на період до 2013 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2008 року № 766. Документ передбачав започаткування виробництва нових конкурентоспроможних видів озброєння та військової техніки, розробку та впровадження на підприємствах ОПК нових технологій, реконструкцію та технічне переоснащення діючого виробництва тощо. Усі згадані заходи, на жаль, так і залишилися деклараціями.

Перераховувати їх немає сенсу, адже суть не мінялася. Збройні Сили України й надалі залишалися заручником сумнівних підкилимних ігриш: практикувалися різноманітні корупційні схеми, перерозподіл коштів на інші напрямки і так звані відкати. Нерідко навіть під прикриттям законів та інших нормотворчих документів.

Узяти для прикладу хоча б одну з нещодавніх постанов Кабінету Міністрів України – «Про перерозподіл деяких видатків та передачу бюджетних призначень, передбачених у державному бюджеті на 2012 рік, та внесення змін до Порядку використання коштів, що знаходились у державному бюджеті для формування статутного капіталу ДК „Укроборонпром“» від 3 вересня 2012 року № 814. Зга-

даний документ фактично відібрав в оборонного відомства 80 млн грн, призначених на виконання заходів за програмою «Розвиток озброєння та військової техніки Збройних Сил України». Це лише один з небагатьох прикладів, який яскраво свідчить: Збройні Сили України як потенційного замовника керівництво держави не розглядало. Мовляв, користуйтеся тим непотрібом, який залишився на базах зберігання та в арсеналах.

Застосовувалися й інші способи обмеження закупівель ОВТ для війська. Фінансування програм оборонного характеру здійснювалося, як правило, наприкінці бюджетного року, аби виділені кошти поверталися в казну як нереалізовані. Відверту думку щодо цього довелось свого часу почути від одного з високопосадовців на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки й оборони України. Він визнав, що більша частина коштів Міністерству оборони надходить під кінець року з тією метою, аби військове відомство якомога більше заробляло власними зусиллями зокрема шляхом господарської діяльності державних підприємств. Словом, протягом тривалого часу верх над здоровим глуздом брали суто комерційні інтереси. ОПК виживав за рахунок експортних замовлень.

Серед позитиву попереднього періоду можна відзначити те, що, продовжуючи працювати на експорт, залучаючи зовнішні ресурси через спецекспортерів, українські військові підприємства напружували ті методики та способи модернізації, які здешевлюють виконання замовлень з використанням передових технологій.

Наприклад, завдяки співпраці «Укрспецекспорту» та деяких іноземних партнерів було розроблено декілька програм, які потенційно можуть зацікавити Міністерство оборони України. Зокрема, це модернізація МіГ-29, проведена свого часу на замовлення Збройних сил Азербайджану. Крім того, підприємство пропонує високоточний боеприпас «Комбат» та ПТУР нового зразка «Бар'єр», створені «КБ „Луч“». Тож у разі, якщо вітчизняний замовник нарешті стане платоспроможним, цілком імовірно, що він обира-

ДОВІДКА «ВУ»

За даними Головної інспекції Міністерства оборони України, наприкінці 2011 року технічно справними вважалися 78 із 260 літаків. Зі 100 літаків винищувальної авіації літати могли лише 10 МіГ-29 (16 %) та 8 Су-27 (22 %). Із 80 гелікоптерів такими були 37 одиниць, із них бойових – 17 Мі-24.

тиме високу якість за прийнятною ціною.

Ефективне управління плюс стимул

Але тішитися ілюзіями про те, що гроші, виділені під конкретні програми, могли б вирішити всі проблеми вітчизняного ОПК, було б не зовсім правильно, адже змін потребувала уся система, починаючи від оцінки у потребах і закінчуючи поставкою кінцевого продукту у війська.

Насамперед це стосується ефективного управління оборонним сектором виробництва. Свого часу на різних рівнях державної влади існували кілька комісій та Рада генеральних конструкторів, які займалися цим сектором роботи. Сьогодні ці органи ліквідовані, а альтернативних важелів впливу так і не створено.

У більшості країн світу позитивну роль у функціонуванні підприємств ОПК відіграє не лише ефективне управління, а й наявність механізмів стимулювання. Вони можуть бути різними: податкового та митного характеру, через запровадження офсетних схем (англ. offset – угода при закупівлі імпортової продукції, коли частина коштів від суми контракту інвестується в економіку країни-імпортера. Такі угоди найбільш поширені у сфері імпорту продукції ОПК) тощо. В Україні це питання досі залишається відкритим, незважаючи на те, що протягом багатьох років директори підприємств в один голос говорили про необхідність такої уваги з боку держави. Адже серед чинників, які відчутно впливали на збитковість підприємств ОПК протягом минулих років, були й такі, як низька завантаженість виробничих потужностей, скасування різного роду пільг, нав'язування додаткових видів оподаткування тощо.

Можливо, за більшої свободи, наданої керівникам, їхні підприємства

вийшли б на вищий рівень своєї діяльності. Але напередодні потрібно було провести ретельний аналіз усіх потужностей, що збереглися у секторі ОПК. Після цього держава мала б визначитися, які саме галузі оборонної промисловості потребують підтримки. На жаль, ми стали свідками лише того, як успішні підприємства доводили до банкрутства, захоплювали або, оминаючи закони, передавали до приватних рук.

Як працюватимемо завтра?

У 2010-2011 роках список підприємств, які мали б становити кістяк оборонно-промислового комплексу, ніби вималювався. Нині забезпечувати своєю продукцією Збройні Сили України можуть 23 державних та 17 приватних виробників. Загалом на товарах і послугах оборонного характеру спеціалізуються близько 75 українських підприємств. Але більш-менш визначена кількість – це, напевне, єдине, чим сьогодні можна похвалитися. Адже вітчизняні оборонні замовлення ці заводи і тепер виконують вкрай рідко, експортуючи свої напруження за кордон та озброюючи армії інших країн світу.

Найголовнішою проблемою залишається відсутність єдиного бачення усіма владними інститутами та зацікавленими відомствами стратегії розвитку вітчизняного оборонно-промислового комплексу. Доречно було б переглянути і міжвідомчий розподіл повноважень щодо виробництва кінцевого продукту. Адже через те, що підприємства ОПК підпорядковуються різним відомствам, у цьому питанні також виникають розбіжності й серйозні прогалини.

Певні сподівання щодо покращення ситуації з оборонним замовленням і функціонуванням українського ОПК можна було б покласти на Державну цільову оборонну програму розвитку озброєння та військової техніки Збройних Сил на 2012-2017 роки, затверджену постановою Кабінету Міністрів України у лютому 2012-го. Але, по-перше, половина терміну її дії вже сплила, до того ж – без відчутного результату. По-друге, нині наша держава фактично веде війну на своїх східних кордонах. Тому говорити про якийсь розвиток і райдужні перспективи було б не надто доречно. Головне зараз – відновити конституційний лад і порядок у зоні проведення антитерористичної операції.

Отже, аналізуючи сучасний стан оборонно-промислового комплексу, можна дійти висновку, що його підприємства сьогодні можуть здійснювати модернізацію озброєння та військової техніки, а також виготовляти нові зразки. Чи зможе зайняти достойну позицію серед виробників оборонної продукції вітчизняний ОПК, зважаючи на зношеність і моральне старіння основних фондів, залишається під питанням. Але чітко зрозуміло, що основною ідеєю в побудові військово-технічної політики повинно стати насамперед визначення чітких пріоритетів: що саме потрібно Українській армії, в якій кількості і якого виробництва, а також роль у цьому вітчизняної «оборонки». Якщо ж говорити безпосередньо про оборонно-промисловий комплекс, то більшість країн світу поступово відходять від такого поняття, а на заміну вертикально інтегрованим структурам приходять інші – більш гнучкі й пристосовані до змін на ринку оборонної продукції.

Сергій БАСАРАБ

НАСТАВ ЧАС ОЗБРОЇТИ ЗБРОЙНІ СИЛИ

Сьогодні як ніколи зрозуміло, хто наш ворог. На тлі агресії з боку Кремля керівництво держави та суспільство приступили до підвищення обороноздатності та боєготовності Збройних Сил України. Суворая реальність підняла на поверхню величезну кількість проблем не лише українського війська, а й оборонно-промислового комплексу. Про ситуацію нині розповідає президент асоціації «Українські оборонні технології» Володимир Грек.

■ БТР-4Е

– Володимире Григоровичу, сьогодні багато говорять про забезпечення Збройних Сил України озброєнням, військовою технікою, засобами ураження, а також терміни їхньої технічної придатності. Та мало хто намагався з'ясувати причини виникнення тих проблемних питань, які нині потребують термінового вирішення.

– На жаль, у попередні роки оснащення вітчизняних Збройних Сил новими та модернізованими зразками озброєння й військової техніки здійснювалося безсистемно, повільно, без визначення пріоритетних напрямків розвитку. У військах надходили переважно техніка та майно, призначені не для ведення, а для забезпечення бойових дій, та й ті – в незначній кількості. До того ж фактично з кожною зміною керівництва Міноборони і Збройних Сил України мінялися пріоритети розвитку ОВТ, з'являлися нові проекти, не підкріплені ресурсами. Це призводило до неефективного використання бюджетних коштів, виділених на оборону.

До викинутих, по суті, на вітер коштів слід додати і не менш цінний час, згаяний на сумнівні проекти. Адже терміни розробки деяких зразків ОВТ, які із часом виявилися безперспективними, становили від 10 до 20 років. І це при тому, що світова практика оптимальним визначила термін від 2 до 7 років, інакше озброєння вважатиметься морально застарілим.

За найскромнішими підрахунками, загалом на проведення дослідно-конструкторських робіт було витрачено близько 80 млн грн.

Останні п'ять років існування нашої армії характеризувалися безглуздом її скороченням до мінімуму, що супроводжувалось масовим знищенням військової техніки та вогнепальної зброї, а також тотальним продажем усього «зайвого». Увесь цей час військові експерти дуже дивувалися: чому цілий світ купує наші сучасні танки, модернізовані машини піхоти, бронетранспортери, а сама Українська армія впродовж останніх чотирьох років абсолютно нічого не замовляє?! І це при тому, що існує нагальна потреба модернізувати й замінити близько 400 (!) зразків озброєння. Особливо викликала занепокоєння, м'яко кажучи, неточність інформації від керівництва Міноборони та Генштабу з питань модернізації ОВТ. Так, за їхніми даними, з початку 2011 року були модернізовані 41 літак, 11 вертольотів, 12 кораблів і більше 3 тис.

одиниць інших видів ОВТ. За інформацією підприємств, у 2011 році модернізовано лише по одному літаку МіГ-29, Су-25 і Л-39. Дослідно-конструкторські роботи з модернізації вертольотів Мі-8, Мі-24 не були завершені, тому про серійну модернізацію не може бути й мови. У час скорочення чисельності ЗСУ заява щодо модернізації техніки могла набути статусу хіба що мрії. Більше того, за цей час Міноборони припинило розробку і закупівлю вітчизняної техніки, зброї та обладнання. Зокрема, цифрових засобів зв'язку, модернізованих танків «Буллат», бронетехніки із сучасними засобами захисту. Державне підприємство «КБ „Луч“» ще торік представило на ринок сучасні високоточні протитанкові ракети – «Стугна», «Комбат», «Бар'єр»,

Бронемашина
Дозор-Б

протитанковий ракетний комплекс «Корсар», який перевершує комплекси провідних світових виробників. Його керована ракета здатна пробити будь-який вид і тип броні на відстані до 2,5 км. Коштує «Корсар» утричі дешевше закордонних аналогів. Тобто Україна може пишатися своєю продукцією. Утім Міністерство купувало лише одиничні зразки, максимум 1-2 літаки на рік, що жодним чином не посилювало обороноздатності армії. Нині стало зрозуміло, чому

■ БТР-3Е1

так відбувалось, чому оборонно-промисловий потенціал України використовувався непрофесійно та безглуздо.

– **Витрати на оборону у зведеному бюджеті держави далекі від того, що необхідно Україні...**

– Для ефективного розвитку оборонно-промислового комплексу відповідно до світових стандартів державне замовлення повинно удвічі-утричі перевищувати обсяг експорту. Нині на експорт іде 94 % продукції ОПК України. Державне оборонне замовлення має становити 8-10 млрд грн, тобто у 10-15 разів більше, ніж зараз. На даному етапі підприємства вітчизняної оборонки і справді мають право розраховувати на серйозні держзамовлення. За оцінками експертів, для підтримки військ у боєздатному стані лише на закупівлю ОВТ необхідно витрачати хоча б 300 млн дол. щороку.

Справжні випробування у ході силової операції на сході країни пройшли нові БТР-4Е та БТР-3Е1. Їхня броня витримала прямі влучання з великокаліберних кулеметів та автоматичних гармат, протикумулятивні екрани захистили екіпаж від ручного протитанкового гранатомета, а броньоване скло витримало прямі влучання снайперських рушниць. Зараз у Харкові випробовують малий бронетранспортер «Дозор», потрібний мобільним частинам Збройних Сил України і Національній гвардії. Він маневрений, швидкий, може переміщатися будь-якою місцевістю зі швидкістю до 120 км/год, має достатньо сильне озброєння і головне – він значно дешевший за звичайні бронетранспортери.

Нинішні події в Україні наочно продемонстрували: урізати військові витрати – це злочин проти держави! Нещодавно Президент України Петро Порошенко висловив переконання, що антитерористична операція, яка відбувається на сході країни, призведе не лише до перемоги, але й до створення нових зразків озброєння, які вже отримали «бойове хрещення». Президентське доручення отримав генеральний директор ДК «Укроборонпром»: внести на розгляд Ради національної безпеки і оборони новий варіант державного оборонного замовлення.

– **Виникає цілком слушне запитання: яка структура в державі має інтегрувати ідеї, визначати задум, пріоритети, розподіляти кошти на цільові програми, першочергові завдання розвитку озброєння та військової техніки?**

– Нехай це буде, умовно кажучи, «Агентство оборонної промисловості». Усе має відбуватися на державному рівні, як, наприклад, Державне космічне агентство України. Спільно з провідними підприємствами галузі воно реалізує стратегічно важливі проекти. І головне – на чолі «Агентства оборонної промисловості» має бути керівник-професіонал, який би ніс персональну відповідальність перед Президентом України за комплексний розвиток ОПК, постачання озброєння і військової техніки.

– **Утрата українських бойових вертольотів від зброї те-**

рористів під час бойових дій свідчить, що проблема протидії ПЗРК для українських вертолітників залишається вкрай болючою...

– Система протиракетного захисту, що забезпечує вертольоти, розроблена і випускається оборонною промисловістю України. Брак коштів на військові потреби триває від часів набуття нашою країною незалежності, тобто з 1991 року. Більшість озброєння й оснащення, які використовують Збройні Сили України, виготовлені у 80-х роках минулого століття. Україна нарешті розпочала оснащувати свої вертольоти Мі-24 новим комплексом протидії ПЗРК – «Адрос». Станція призначена для активного захисту гвинтокрилів від керованих ракет з інфрачервоними головками самонаведення різних видів: «Стінгер», «Ігла», Р-60, Р-73, «Сайдундер» тощо. Ця модернізація проведена вже в ході бойових дій на Сході країни.

– **Участь підприємств оборонно-промислового комплексу у вітчизняних виставках, на жаль, була завжди обмеженою. А більшість із них у цих заходах взагалі не брали ніякої участі. Це не дозволяло повною мірою представляти оборонні й експортні можливості нашої держави.**

– Передусім, необхідно зрозуміти важливість цих заходів для розвитку ОПК. Річ у тому, що активність наших експортерів виключно на зовнішніх виставках не може забезпечити участь і демонстрацію можливостей більшості підприємств України. На сьогодні є рішення уряду щодо проведення в Україні наприкінці вересня цього року двох виставкових форумів – «Зброя та безпека» й «Авіасвіт». В експозиціях будуть представлені нові та модернізовані зразки озброєння й військової техніки Сухопутних військ і Військово-Морських Сил, а також засоби захисту, озброєння та спецтехніка для правоохоронних органів і прикордонних військ. Звертаю увагу, що в Україні вперше передбачається продемонструвати можливості вітчизняних підприємств у галузі кораблебудування. У павільйонах Міжнародного виставкового центру «поелементно» покажуть новий український корвет.

Також обговорюватиметься проведення міжнародного семінару з питань державних закупівель ОВТ в Україні та міжнародної конференції щодо військового кораблебудування. На наш погляд, це сприятиме створенню спільних кооперацій і залученню нових високих технологій. Розмову вів В'ячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

■ Танк БМ «Буллат»

ПІДГОТОВКА ПІЛОТІВ:

В умовах антитерористичної операції, що триває на Донбасі, авіація — не просто потужна вогнева підтримка українських силовиків, а й один з вирішальних чинників перемоги. Успіх виконання завдань з авіаційної підтримки наземних сил значною мірою залежить від майстерності повітряних асів. Це — здебільшого досвідчені пілоти, в яких за плечима чималий практичний досвід. Зокрема й участі у не завжди спокійних миротворчих місіях. З початком АТО на сході стало зрозуміло: саме закордонна практика допомогла нашим льотчикам стати справжніми професіоналами. Адже наша система підготовки і тим паче подальший наліт у військових частинах поки ще далекі від ідеалу. Тож нерідко від представників Командування Повітряних Сил ЗС України, керівників авіаційних частин можна почути докори на адресу молодих льотчиків. Мовляв, практичні навички недостатні, знання поверхневі... У чому ж причина? У самих випускниках льотного факультету, їхніх університетських наставників чи, можливо, в недосконалості навчальних програм? Відповідь навряд чи буде однозначною...

Система підготовки військових льотчиків у СРСР вважалась однією з кращих у світі, а книги, написані видатними радянськими асами часів Другої світової — Іваном Кожедубом та Олександром Покришкіним — стали навчальними посібниками для пілотів багатьох країн світу. Загалом у СРСР функціонували 12 військових училищ льотчиків і 2 військові училища штурманів, які щороку випускали 2-3 тисячі пілотів на всі типи літаків і вертольотів.

З розпадом Союзу незалежна Україна отримала у спадок 2 вищі військові авіаційні училища льотчиків — Чернігівське та Харківське, а також Луганське вище військове авіаційне училище штурманів. У ході реформування Збройних Сил та оптимізації системи військової освіти єдиним навчальним закладом, який здійснює підготовку пілотів літаків і вертольотів, став Харківський університет Повітряних Сил імені І. Кожедуба. Новостворений навчальний заклад не лише зберіг неоцінений досвід своїх попередників, а й постійно вдосконалює систему підготовки військових льотчиків. Дотримання традицій, як кажуть, — справа свята. Та чи відповідає складний і недешевий механізм із майже десятком факультетів, кафедр, циклових комісій тощо реаліям сьогодення?

РЕФОРМИ НАЗРІЛИ

Поліглот – ще не професійний пілот

В Україні підготовку пілотів здійснюють за радянською системою. Вона передбачає здобуття у ВВНЗ вищої освіти за спеціальністю та професійної кваліфікації разом.

Аби йти в ногу з часом, керівництву вишу часто доводиться «запихати» необхідну кількість годин у далеко не безрозмірні навчальні плани, нерідко жертвуючи при цьому профільними предметами. У результаті майбутні льотчики замість поглибленого вивчення життєво необхідних (у прямому і переносному сенсі) пілоту дисциплін опановують всесвітню історію (загальний обсяг – 162 години), основи менеджменту та маркетингу (54 години), основи релігійних вчень (108 годин), риторику (81 година), ділове мовлення (162 години), політологію (72 години), військову соціологію (162 години), філо-

Керівництву вишу часто доводиться «запихати» необхідну кількість годин у далеко не безрозмірні навчальні плани, нерідко жертвуючи при цьому профільними предметами.

софію (108 годин), філософські проблеми війни й армії (54 години), основи психологічного консультування та корекції (195 годин) тощо.

Із понад 9 тис. навчальних годин лише 3 тис. так чи інакше пов'язані з льотним профілем. Без сумніву, офіцер, і льотчик зокрема, має

бути всебічно розвиненим й ерудованим, але чи варто заради цього на балансі Мінобороны утримувати чималі штати викладачів і науковців? До цього можна додати й те, що нерідко відбір кандидатів із числа абітурієнтів здійснюється доволі формально. Пояснення вкрай банальне: вибрати особливо немає з кого, адже бажаючих обмаль. І це далеко не повна картина того, що відбувається.

Досвід інших країн

Практика коли майбутніх повітряних асів відбирають серед уже підготовлених фахівців із відповідним рівнем здоров'я, поширена у багатьох країнах світу. Скажімо, у США кандидатом на вступ до льотної школи може стати будь-який офіцер віком до 27,5 років, який закінчив військовий чи цивільний навчальний заклад та отримав ступінь бакалавра, пройшов медичну комісію й успішно склав конкурсні випробування за спеціальними тестами. Тривалість такого вузькоспеціалізованого навчання не така вже й значна – від 9 місяців до 2 років. Причому наліт льотчиків сягає від 200 до 400, а то й більше годин.

До речі, далеко не бідні країни Заходу не завжди можуть дозволити собі таку розкіш, як підготовка сучасного пілота. Тому вважають за доцільне готувати льотний склад за кордоном. Наприклад, у США за об'єднаною програмою підготовки льотчиків ENJJPT (Euro-NATO Joint Jet Pilot Training) або у Канаді за програмою NFTC (NATO Flight Training in Canada). З 2012 року, до речі, 12 європейських країн – Австрія, Бельгія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Італія, Нідерланди, Португалія, Іспанія, Швейцарія і Швеція – свій льотний склад теж готують спільно. Об'єднана програма AEJPT (Advanced European Jet Pilot Training) вико-

ристовує навчально-тренувальні літаки одного типу на кількох європейських авіабазах.

Загалом у світі сьогодні існує декілька моделей вишколу майбутніх бойових льотчиків. Серед них можна виділити три основні.

У США застосовується загальноосвітньоорієнтована модель. Вона передбачає здобуття повноцінної освіти у виші. Головним чином за цивільним фахом (ступінь бакалавра). Це може бути Академія Повітряних Сил у Колорадо Спрінгс або цивільні навчальні заклади (коледжі й університети), які готують майбутніх офіцерів. Обсяг військової та військово-професійної підготовки слухачам дають незначний. А ось професійну кваліфікацію військового льотчика та первинне офіцерське звання майбутні пілоти набувають у спеціалізованих навчальних авіаційних школах, зокрема у стройових частинах. Перевага цієї моделі полягає в конкурентоспроможності та професійній універсальності військової освіти.

Обов'язковою умовою для зарахування на навчання як льотчика є первинна льотна підготовка – IFS (Initial Flight Screening). З 1998 року ця програма діє у 150 приватних льотних школах, розташованих у безпосередній близькості з навчальними закладами, і фінансується в основному Повітряними Силами. Навчання ведеться на легких

гвинтових літаках. Загальний наліт становить 50 годин. Уже після 25 годин учень має виконати самостійні польоти. Отже, попереднє визначення професійної придатності дозволяє завчасно, ще до етапу основної підготовки, відрахувати неперспективних слухачів і цим економити кошти.

У Німеччині реалізується професійноорієнтована модель. Вона передбачає набуття льотної кваліфікації без цивільної вищої освіти. Авіаційні військові заклади орієнтовані насамперед на військово-професійну підготовку фахівця. Концепція військової освіти тут передбачає, що вищу загально-цивільну освіту офіцери здобувають після певного терміну служби у визначених цивільних університетах.

Льотні кадри готує не один виш, а мережа взаємопов'язаних шкіл і центрів. Така модель дозволяє підготувати боездатного льотчика у мінімальні терміни.

Отже, у стройові частини приходять пілоти із загальним нальотом близько 400 годин – для тактичної авіації і 220 годин – для армійської. Робота на тренажерах займає чверть від загального обсягу дисциплін і розглядається як невід'ємний елемент усієї системи підготовки льотних кадрів ВПС Бундесверу.

До речі, готуючи своїх пілотів, ВПС Німеччини використовують навчальну та матеріальну бази держав-партнерів по блоку НАТО.

У Великій Британії, як і в країнах колишнього СРСР, теж діє паралельна загальноосвітня професійна модель. Терміни навчання у військовому виші, як правило, становлять не менше 5 років.

У спеціалізованих вищих навчальних закладах цієї країни пілотів готують головним чином до первинної посадки.

Для кожної наступної проводиться обов'язкова курсова допідготовка. А первинна здійснюється ще до вступу в льотну школу у двох видах молодіжних авіаційних організацій: у цивільних авіаційних клубах, де льотної справи навчаються школярі – «авіаційні кадети», і в університетських авіаційних ескадрильях, де її опановують студенти останніх курсів університетів і бажаючі з добровольчого резерву. Кандидатами на вступ ста-

Коментар:

За словами заступника командувача Повітряних Сил ЗС України з авіації — начальника авіації генерал-лейтенанта Василя Нікіфорова, систему підготовки льотчиків справді необхідно удосконалювати. Можливо, втілювати це саме сьогодні — не зовсім слушний момент, зважаючи на події на Сході нашої країни, але починати працювати на перспективу необхідно було, як кажуть, ще вчора.

— Підготовка льотчиків — справа досить дорога у будь-якій країні, — вважає генерал-лейтенант Василь Нікіфоров. — Тому для реалізації задумів необхідні чималі кошти. Головне завдання — використати кожну копійку, виділену для армії, з максимальною віддачею. Фахівці нашого профільного навчального закладу — Харківського університету Повітряних Сил — теж працюють над цим питанням. І, переконаний, досвід інших країн буде врахований і в нас. Українське суспільство сьогодні як ніколи розуміє, що заощаджувати на армії — злочин!

Підготовкою майбутніх пілотів повинні займатися не лише військові навчальні заклади. Професію військового льотчика (і не тільки її) мають активно пропагувати на уроках захисту Вітчизни у вищих навчальних закладах. Слід подумати і про відновлення діяльності місцевих аероклубів. За кошти місцевих громад чи спонсорів придбати для них нові сучасні легкомоторні літаки. Сьогодні такі машини виробляють і в Україні. Серед них і ХАЗ-30, на якому навчаються наші курсанти у Харкові.

Якщо і можна десь зекономити бюджетні кошти, то не на підготовці курсантів льотної факультету — майбутнього нашої авіації.

ють лише після закінчення трьох курсів цивільного навчального закладу, маючи при цьому загальнонаукову і початкову льотну підготовку.

Завершивши навчання, майбутній британський льотчик має повноцінну загальнонаукову (академічну), спеціальну та льотну підготовку. А також — диплом про вищу освіту загальнодержавного зразка

за спеціальністю з одночасним присвоєнням кваліфікації.

Як бачимо, більшість провідних країн світу залучають до безпосереднього навчання на бойових літаках в основному тих кандидатів, які вже мають початкову льотну підготовку, спрощуючи тим подальший вишкіл майбутніх льотчиків.

Щодо колишньої радянської моделі, яка сьогодні реалізується в багатьох пострадянських країнах, то, попри свої плюси, вона, на думку фахівців, має один суттєвий недолік. Молода людина, вступаючи до військового навчального закладу на хвилі юнацької романтики, а це, як правило, 17-18-річний контингент, до моменту випуску нерідко змінює свої погляди щодо майбутньої професії або ж виявляється непридатною за станом здоров'я (медики в цьому разі кажуть: організм молодий, ще не сформований). Утім гроші на підготовку такого фахівця держава вже витратила, а на його місце потенційну заміну вже не призначить.

Нам потрібні зміни

Наша держава з її величезним потенціалом навряд чи відмовиться від самостійної підготовки власних льотчиків. Але те, що у цій царині потрібні кардинальні зміни, розуміють усі. Можливо, колись і у нас шлях до професії військового льотчика почнеться і для тих людей з відповідним рівнем освіти та

здоров'ям, які відкрили для себе небо дещо пізніше (сьогодні вступ до ХУПС має обмеження за віком — від 17 до 23 років).

Як саме впровадити нову систему — вирішувати військовим керівникам і науковцям. Але першочергові зміни вже сьогодні повинні торкнутись навчальних програм, передбачивши можливість виконання будь-яким льотчиком (не лише транспортниками, а й бойовими льотчиками і вертолітниками) польотів за стандартами ІКАО, ведення радіообміну англійською мовою, як це роблять, скажімо, у навчальних закладах Чехії чи Туреччини. Це своєю чергою підвищить конкурентоспроможність професії військового льотчика, адже після звільнення з військової служби його залюбки візьмуть у цивільні авіакомпанії (що, зокрема, практикується у США і Канаді).

У багатьох країнах існує практика присвоєння випускникам військових авіаційних навчальних закладів кваліфікації льотчика-аматора, що дозволяє виконувати приватні польоти на легкомоторних літаках... Усе це поряд із високою зарплатнею, пакетом соціальних пільг і державних гарантій вплине на престижність професії льотчика, отже, і на збільшення конкурсу серед абітурієнтів, розширивши можливості приймальних комісій щодо відбору.

Андрій ЯЦИК

**«У СФЕРІ БЕЗПЕКИ РОСІЯ
ДІЄ У ТОЙ ЖЕ СПОСІБ,
ЩО Й КОЛИСЬ СРСР...»**

У цьому переконаний генерал-майор у відставці Вадим Гречанінов – президент Атлантичної Ради України. НАТО... Цією аббревіатурою радянські ідеологи лякали кілька поколінь радянських людей, мовляв, Альянс «загрожує не лише Радянському Союзу, а й усім народам світу», запевняючи, що тільки «Варшавський блок гарантує надійний захист, бо спроможний дати натовцям достойну відсіч». Але... Останнього вже давно немає, а перший як існував, так і продовжує існувати. Більш того, поповнився новими країнами, зокрема і колишніми членами того ж таки Варшавського договору. Україні ж там достойного місця не знайшлося. Чому? Чи довго нам ще зростати до стандартів НАТО? Відповісти на ці та інші запитання ми попросили Вадима Гречанінова – генерал-майора у відставці, президента Атлантичної Ради України – громадської організації, яка багато зробила для наближення нашої країни до Альянсу.

– **Вадиме Олександровичу, спочатку звернімося до історії. Що дало поштовх до створення НАТО?**

– Північноатлантичний блок було створено 4 квітня 1949 року. Його виникнення пов'язують з нездатністю ООН забезпечувати у світі мир і стабільність, оскільки Радянський Союз, який входив до Ради Безпеки цієї міжнародної організації, блокував рішення більшості країн (виглядає доволі символічно з огляду на нинішні дії Російської Федерації – правонаступниці СРСР). У відповідь Радянський Союз «через загрозу всьому світові, що нависла з боку НАТО», як писали тоді передо-

виці газет, у 1955 році створив Варшавський договір – військовий блок, до якого увійшли країни так званого соціалістичного табору: Болгарія, Чехословаччина, Румунія, НДР, Польща й Угорщина.

– **Вони могли належно протистояти Північноатлантичному альянсу?**

– Аж ніяк! Там була перевага, по-перше, у чисельності, бо членами НАТО відразу стали 12 країн, а по-друге, у військовій могутності: США, Великобританія, Франція володіли ядерною зброєю, якої не було в жодного нашого партнера по Варшавському договору. До того ж Альянс тримав першість і за кількіс-

НАТО – це альянс, покликаний захищати не тільки владу тієї чи іншої країни, а й цінності, на службу яким поставлена ця влада. НАТО захищає не державний суверенітет або чиїсь геополітичні інтереси, а певний тип людської культури і цивілізації.

Північноатлантичний договір був підписаний 4 квітня 1949 р. в штаті Вашингтон. Тоді був створений альянс 12-ти незалежних держав, прихильних до оборони одна одної.

тю військових баз, розміщених практично в усіх куточках світу.

– **Але й сьогодні можна почути, що на Заході боялися Радянського Союзу...**

– Дивлячись, що розуміти під словом «боялись». Як на мене, то там боялись не стільки нашої військової машини, скільки самої війни, чудово розуміючи, що вона може стати останньою в історії людства. Як колишній військовий, що мав доступ до конфіденційної інформації, стверджую: ні СРСР, ні загалом країни Варшавського договору не могли вийти переможцями у можливій війні із США чи НАТО. Економічно ті були сильнішими.

Згідно з 5 статтею Вашингтонського договору, який регламентує діяльність цього військового блоку, напад третьої сторони на будь-яку країну-члена НАТО розглядатиметься як напад на НАТО загалом. І решта держав зобов'язані стати на її захист.

– Чверть століття тому Варшавський договір наказав довго жити, «холодна війна» скінчилася. Хіба тоді, на початку 90-х, залишалась потреба в існуванні НАТО?

– У штаб-квартирі блоку, що знаходиться в передмісті столиці Бельгії, працюють далекоглядні люди, які уміють пророкувати наперед. У приватних розмовах з ними я цікавився, чому не оголосять про саморозпуск, мовляв, настали інші часи. На що вони неодноразово відповіли: «Робити це – передчасно». А один німецький генерал передбачливо зазначив, що «затишшя будь-якої миті здатне перерости в бурю». Виявилось, як у воду дивився...

Росія окупувала Крим, її спецпризначенці проникли на нашу територію, вона поширює сепаратистські настрої на Півдні і Сході нашої держави, намагається дестабілізувати ситуацію по всій Україні. А Україна розташована у центрі Європи і є важливим чинником безпеки цього регіону. Якщо, Боже борони, тут, образно кажучи, розгориться полум'я, то воно може перекинутись і на інші країни Східної і Західної Європи. Ніхто не знає, що в головах тих російських політиків.

– Ви хочете сказати, що ще тоді, у період потепління у відносинах між Москвою і Брюсселем, аналітики НАТО зуміли передбачити сьогодинішній розвиток подій?

– Я не посвячений у таємниці Північноатлантичного блоку і мені невідомо, хто і що там моделював. Але

достеменно знаю, що в цьому напрямку там працює багато фахівців, які, мабуть, не виключали, що із часом на зміну Єльцину і його відносно ліберальному оточенню можуть прийти «яструби», які жадатимуть реваншу в «холодній війні», програній Радянським Союзом. До того ж там враховували і настрої у російському суспільстві, які з приходом до влади Путіна стали більш реакційними. Як бачите, не помилилися.

– Не виключено, що колишній полковник КДБ забажає реанімувати не лише Радянський Союз, за яким так сумує, а й соцтабір...

– Думаю, цього ніколи не станеться. Усі країни, що були колись соціалістичними, сьогодні перебувають під парасолькою Північноатлантичного альянсу, де діє соціалістичне (посміхається – авт.) правило: один за всіх і всі за одного. Згід-

но з 5 статтею Вашингтонського договору, який регламентує діяльність цього військового блоку, напад третьої сторони на будь-яку країну-члена НАТО розглядатиметься як напад на НАТО загалом. І решта держав зобов'язані стати на її захист. Таких безпрецедентних гарантій безпеки ніхто і нікому не надавав і на сьогодні не спроможний надати. При чому його члени не діляться на «старших» і «молодших» залежно від дати вступу. Усі рівні. Звичайно, до думки США, основного «спонсора» Альянсу, більше прислухаються, аніж до Литви чи Естонії за всієї поваги до них.

– Чи справді Путін такий «крутий хлопець», як його зображують російські мас-медіа?

– Що саме маєте на увазі? Як людину, політика?

Росія «відкусила» у Грузії Абхазію, Південну Осетію. А вже невеличка Грузія не могла дати їй по зубях як слід. А ось крихітні Литва, Латвія та Естонія почуваються досить спокійно. Бо коли почалися події в Криму, США відразу ж відправили до них, як і до решта своїх союзників, кілька ланок винищувачів.

– Насамперед як першу особу Росії, яка позиціонує себе новоявленим збирачем «земель руських».

– Якщо уважно придивитись до Путіна як до політика, якому начхати на «клятий Захід», проаналізувати його останні дії щодо України, то побачимо, що реальний Путін не має нічого спільного з тим, яким його «малюють» придворні журналісти. Бо ж «збирає» він ті землі, які немає кому захистити. Наприклад, Росія «відкусила» у Грузії Абхазію, Південну Осетію. Чому? Бо знала, що її дії залишаться безкарними. Адже невеличка Грузія не могла їй як слід дати по зубах.

А ось у бік країн – членів НАТО Путін навіть косо подивитися боїться. Наприклад, крихітні Литва, Латвія й Естонія почуваються досить спокійно. Бо коли почалися події в Криму, США відразу ж відправили до них, як і до інших своїх союзників, кілька ланок винищувачів. Як на мене, то Путін належить до людей, здатних на підступні кроки навіть по відношенню до вчорашніх друзів.

– На жаль, за понад 20 років існування України як незалежної держави ми не змогли стати хоча б асоційованим членом блоку. Чим українці гірші за тих же румунів чи словаків?

– Відповім відверто: як люди українці нічим не гірші за своїх сусідів, а ось наші керманічі... Розмов навколо набуття членства у НАТО, особливо за часів Віктора Ющенка, то-

чилося багато. Але все на рівні спілкування і закінчувалося. Слід віддати належне Віктору Андрійовичу: при ньому ми хоча б наблизилися до цієї мети. При Януковичі – віддалилися.

Свій «вагомий» внесок щодо вступу в НАТО зробив і экс-президент Леонід Кучма зі своєю так званою багатовекторністю, яка на практиці означала ніщо інше, як тупцювання на місці в справі забезпечення національної безпеки. Бо Леонід Данилович хотів і з Росією дружити, і з НАТО бути на «короткій нозі». У результаті Україна опинилася на короткому повідку в північного сусіда.

Не забуваймо і про інших відомих політиків, які доклали титанічних зусиль, щоб ми не потрапили під парасольку колективної безпеки. Даваймо пригадаємо їхні «тури» регіонами України, організовані й проплачені ними ж мітинги, особливо на сході держави, коли в ролі експертів виступали 75-80-річні бабусі та домогосподарки, репетуючі: «НАТО геть!» Звісно, що ця істерія підігрівалася і Росією, яка вела підкилимну боротьбу за те, щоб ми ніколи не потрапили до НАТО.

– Але ж тоді противники нашого вступу до Альянсу обіцяли нам багато неприємностей, якщо приєднаємося до цієї системи безпеки. Приміром, Росія погрожувала припинити співпрацю в сфері оборонно-промислового комплексу...

– Після краху соціалістичного табору Росія устами свого першого Президента Бориса Єльцина заяви-

ла, що «кістками ляже, але не допустить наближення НАТО до своїх кордонів бодай на сантиметр». І що? На сантиметр Альянс дійсно не наблизився до її кордонів, а ось на сотні кілометрів став-таки ближчим. Російській Федерації, зіцівши зуби, довелося змиритись з даним фактом. Бо кожна суверенна країна самотужки вирішує, яка форма безпеки їй більше влаштовує. Коли блок розширювався на Схід, Росія так само погрожувала його новим членам різними економічними й іншими санкціями. І що з того вийшло? Ті «санкції» так «боляче» вдарили по тій же Польщі, що українці їздять до неї на заробітки, гаруючи у польських фермерів.

– А як прокоментуєте твердження, що членство в НАТО є занадто дорогим?

– А хіба польська, болгарська, румунська й економіки інших держав були сильнішими за нашу, коли їх приймали до Альянсу? Такі інсинуації розраховані на пересічних громадян, які не розуміються в цих питаннях. Насправді членство в НАТО не є дорогим, аніж в інших міжнародних організаціях. Якщо говорити конкретно, то в середині 2000-х, на думку військових експертів, воно коштувало б нам – із розрахунку на душу населення – 4-5 грн на рік. Хіба це дорого, коли, як показують останні події, йдеться не просто про безпеку держави, а проте, бути чи не бути нашій державі.

Загалом Альянс рекомендує своїм членам витратити на оборону не нижче 2 % ВВП. А українське законодавство визначає 3 %! У 2005 році середній рівень військових витрат країн-членів Північноатлантичного блоку становив 1,7 %.

– Які Ваші прогнози щодо вступу України до НАТО? Чи може стати це реальністю?

– А чому б ні? Усе в наших руках, вірніше, у головах українських політиків. Саме життя дало нам жорстокий урок, переконливо довівши: самотужки Україна не спроможна на всі 100 % гарантувати національну безпеку. Цього можна досягти, лише ставши членом колективної системи безпеки. Іншого шляху, зважаючи на останні події, немає. Те, що виробляє сьогодні Росія, розв'язало останні ілюзії стосовно особливого стратегічного партнерства, про яке так багато говорилося.

Інтерв'ю від Сергія ЗЯТЬЄВ

Нейтралітет як капітуляція

Загальнонаціональне дослідження громадської думки українців щодо підтримки ідеї членства в Північноатлантичному альянсі свідчить: у 2014 році кількість прихильників НАТО істотно збільшилась та досягла максимального показника за всі роки проведення соціологічних опитувань.

Ще наочно демонструють результати, які отримали у Фонді «Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва» та у Центрі імені Разумкова. Наприклад, якщо у травні приєднання України до НАТО підтримувало 34 % населення, то вже на початку червня 41 % українців на гіпотетичному референдумі щодо членства в Північноатлантичному альянсі проголосували б «за» вступ країни до цього найпотужнішого безпекового союзу.

За словами директора Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» Ірини Бекешкіної, зростання підтримки членства в НАТО відбувається на тлі істотного зменшення частки його противників. За два неповні роки, із серпня 2012-го по травень 2014-го, кількість противників вступу до НАТО серед українців зменшилася з 65,5 % до 48 %.

— Підтримка членства в НАТО за останні два роки зросли майже втричі. І тут не треба якоїсь агітації. Тут саме життя довело, що Україна виявилася абсолютно безпорадною у сфері власної безпеки, коли Крим був зайнятий фактично одномоментно. І така ж загроза постала перед усією країною, — зазначає Бекешкіна.

Не так давно тема НАТО була зовсім не актуальною для українців, а питання вступу до Організації Північноатлантичного договору, яка спроможна гарантувати безпеку та територіальну цілісність України, загалом не стояло на порядку денному. Інформаційною та роз'яснювальною роботою займалися лише представники громадського сектору, а на державному рівні спостерігався «повний штиль». Хоча, як зазначає Бекешкіна, колишня влада активно співпрацювала з НАТО в різних сферах. Але це співробітництво залишалось «за кадром» для широкого загалу громадян, адже команда Януковича не підтримувала євроатлантичний вектор зовнішньої політики, тому серед українців не проводилася інформаційно-роз'яснювальна робота щодо пріоритетів вступу до Північноатлантичного альянсу. Як наслідок — у державі спостерігався низький рівень підтримки ідеї членства в НАТО. Сьогодні ж у зв'язку з агресією Російської Федерації багато українців кардинально змінили свою думку з цього питання. Так, опитування в Інтернеті щодо НАТО показали, що майже 70 % користувачів мережі є прихильниками вступу до Альянсу. Виходить, що користувачі Інтернету — це найбільш інформована частина населення, інша частина — недостатньо володіє інформацією. Тож державним інституціям і громадським організаціям необхідно якомога активніше працювати з громадянами, інформувати суспільство щодо всіх питань, пов'язаних з НАТО.

— Коли ми зможемо домогтися, що поло-

Нейтральний статус можуть дозволити собі лише економічно потужні країни або ті, які заручаються певними гарантіями безпеки від провідних — і в економічному, і у військовому сенсі — країн.

вина населення підтримає членство в НАТО, це буде вагомий аргумент для того, щоб нам не відмовити... Адже без надійних союзників Україні не вижити. І тим надійним союзником у сфері військової безпеки може бути лише НАТО, — стверджує Ірина Бекешкіна.

В експертному середовищі останнім часом лунають фрази про те, що серед західних політиків з'явилася ідея нейтрального статусу України. Як повідомляє директор воєнних програм Центру Разумкова Микола Сунгуровський, прихильники такої думки є і в Україні. Але якщо казати про нейтралітет, то спочатку треба визначитися, про який саме нейтралітет ідеться. Про військовий, коли держава не є учасником війн на будь-якому боці, чи про повний, який означає не входження у військові блоки, але і не виключає участі у миротворчих операціях з підтримання миру, наприклад, під егідою ООН чи інших міжнародних

Будапештський меморандум наочно продемонстрував: гарантій для безпеки нашої країни, її територіальної цілісності не існує. Російську Федерацію взагалі не можна вважати гарантом, адже вона сама підступно порушує всі міжнародні домовленості, а інші два гаранти – США та Велика Британія – обмежилися суто економічними санкціями

безпекових організацій. Бо у сучасному світі неможливо знаходитися у нейтралітеті до тероризму, а боротьба з ним, зокрема, передбачає миротворчу діяльність.

– Те, що населення України дуже часто підтримує нейтральний або позаблоковий статус чи віддає перевагу забезпеченню безпеки власними силами, свідчить лише про миролюбність нашого народу, – вважає Микола Сунгуровський.

До того ж нейтральний статус можуть дозволити собі лише економічно потужні країни або ті, які заручаються певними гарантіями безпеки від провідних – і в еконо-

мічному, і у військовому сенсі – країн.

– А хто буде гарантом для України? – задає риторичне питання Сунгуровський.

Дійсно, Будапештський меморандум наочно продемонстрував: гарантій для безпеки нашої країни, її територіальної цілісності не існує. Російську Федерацію взагалі не можна вважати гарантом, адже вона сама підступно порушує всі міжнародні домовленості, а інші два гаранти – США та Велика Британія – обмежилися суто економічними санкціями і не готові в інший спосіб підтримати Україну. Тому, на думку директора воєнних програм Центру Ра-

Якщо у травні приєднання України до НАТО підтримувало 34 % населення, то вже на початку червня 41 % українців на гіпотетичному референдумі щодо членства в Північноатлантичному альянсі проголосували б «за» вступ країни до цього найпотужнішого безпекового союзу.

КОЛЕКТИВНА БЕЗПЕКА

зумкова, найкращий варіант гарантії безпеки України – це вступ до НАТО. За його словами, сам факт незалежності України є червоною лінією для Російської Федерації, тому вступ нашої держави чи до Євросоюзу, чи до НАТО однаково неприйнятний для Кремля.

– Росія не сприймає того, що Україна може піти з орбіти її впливу, – каже Микола Сунгуровський. – А нейтральний статус не убезпечить нас від агресії північного сусіда.

Такої ж думки військовий експерт Інституту Євро-Атлантичного співробітництва Ігор Козій. Стосовно анексії Криму він вважає,

що Путіна цікавить тільки вихід до акваторії Чорного моря, а не люди, які мешкають на півострові. Бо рано чи пізно поставиться питання про перебазування Чорноморського флоту із Севастополя до Новоросійська. Тому Росію в Криму насамперед турбувало питання землі – у сенсі території, на якій в подальшому будуть знаходитися військові бази ЧФ.

– Ми не здатні самотужки протистояти російському шовінізму, адже завжди поступалися Росії й економічною незалежністю, й геополітичною позицією, – висловлює свою думку Ігор Козій.

Нейтральний статус передбачає наявність сильної, добре озброєної та профінансованої армії. Експерти вважають, що за сьогоденного стану українського війська на його потреби протягом кількох років необхідно виділяти мінімум 5 % ВВП, щоб відновити боєздатність, закупити новітнє військове озброєння, відновити та модернізувати техніку, яка зараз є у військах.

– Але як це можливо, коли зараз негайно треба відновляти економіку, підтримувати програми соціального захисту населення. Тож зрозуміло, що Україні краще бути в якомусь союзі, який гарантує загальну безпеку, – упевнений військовий експерт.

Голова Громадської ліги Україна-НАТО Сергій Джердж теж наголошує, що Російська Федерація проводить агресивну політику щодо України.

Свою думку він підтверджує цитатою з російського підручника для студентів вишів, де сказано: суверенітет України являє собою настільки негативне для руської політики явище, що може спровокувати військовий конфлікт. А далі йде взагалі відвертий шовінізм, немов Україна – це держава, яка не має жодного геополітичного сенсу, тому її треба розділити на 6 частин... Як констатує Джердж, це з підручника Олександра Дугіна «Основи геополітики», який рекомендує для навчання Міністерству Російської Федерації.

Коментарі, як кажуть, тут зайві.

Андрій МИРОНЧУК

У сучасному світі неможливо знаходитися у нейтралітеті до тероризму.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ

26 червня Президент України Петро Порошенко подав на розгляд Верховної Ради проект змін до Конституції, який передбачає максимальну децентралізацію влади.

3 липня 277 голосами депутати включили до порядку денного сесії проект Закону № 4178а.

У Основному Законі, максимально враховано положення Європейської Хартії місцевого самоврядування, пропозиції вітчизняних експертів, напрацювання Конституційної асамблеї, Конституційної комісії парламенту.

В Україні Конституцію змінювали тричі: у 1996-му, 2004-му, 2010-му роках. Оскільки зміни щораз ґрунтувались на світовому досвіді та напрацюваннях науковців, суспільство розраховувало не лише на вдосконалення Основного Закону, а й на покращення життя кожного громадянина. Утім усе відбувалось з точністю до навпаки. Справа обмежувалась лише перерозподілом владних повноважень. Саме шляхом узурпації влади попереднє керівництво держави створило унікальну систему обкрадання народу та власного збагачення. У підсумку – Революція гідності, анексія Криму Росією і теперішня війна за підтримки Росії у Донецькій і Луганській областях.

Перелічених фактів достатньо, щоб усвідомити актуальність і необхідність зміни Основного Закону.

Процес конституційного перетворення чи не вперше є інклюзивним, прозорим і підзвітним. І саме цим обумовлюється широка громадська дискусія навколо змін до Конституції, запропонованих Президентом України Петром Порошенком.

Пертурбації Основного Закону спрямовуються на реалізацію реформи місцевого самоврядування, а оскільки основи системи влади в державі визначає Конституція, без її вдосконалення здійснити реформу неможливо.

Розділ про місцеве самоврядування експерти та медійники вже назвали революційним.

Серед головних змін:

- запровадження трирівневої системи адміністративно-територіального устрою України: область, район, громада;

- передача функцій виконавчої влади від місцевих адміністрацій виконавчим органам рад відповідного рівня;

- розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування за принципом субсидіарності і наділення саме громад максимально широким колом повноважень;

- чітке забезпечення повноважень органів місцевого самоврядування необхідними фінансовими ресурсами, включаючи їхню участь у загальнодержавних податках;

- ліквідація державних адміністрацій і створення натомість державних представництв із виключно контрольно-наглядовими і координаційними, а не виконавчими функціями.

Запропоновані зміни також у розділах: «V. Верховна Рада», «V. Президент України», «VI. Кабінет Міністрів. Інші органи виконавчої влади».

Зокрема, статтею 132 закріплюються принципи децентралізації та сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць, основою яких є громада.

Чітко визначено трирівневу систему адміністративно-територіального устрою – три види адміністративно-територіальних одиниць: регіони, райони, громади. Раніше було: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села.

Викладена в новій редакції стаття 140 передбачає утворення виконавчих органів влади районними й обласними радами.

Право місцевого самоврядування на частку загальнонаціональних податків, матеріальні та фінансові основи місцевого самоврядування закріплені статтею 142. Причому «обсяг фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування відповідає повноваженням, передбаченим Конституцією та законами», а «витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень

В УНІТАРНІЙ ДЕРЖАВІ

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

ПЕТРО ПОРОШЕНКО:

«Завдяки змінам до Конституції вперше більше прав отримає не президент чи парламент, а носій влади – народ...

Оновлена Конституція України зміцнить підвалини єдності суспільства та закладе основу для формування сучасної політичної нації».

Із звернення до українців з нагоди Дня Конституції України.

органів державної влади, компенсуються державою».

Власні і делеговані повноваження органів місцевого самоврядування окреслює стаття 143. Зафіксовано, що «державна фінансує здійснення делегованих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому Законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності».

Новим у змінах до Конституції є створення місцевих державних представництв. Виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та у Севастополі уособлюють голови цих представництв (фактично префекти). Вони призначаються на посаду та звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів України в порядку, визначеному законом.

Оскільки основною їхньою функцією є нагляд за дотриманням закону в регіонах, логічним є їхня підзвітність Президентові як гаранту Конституції. А для забезпечення балансу влад передбачена відповідальність і підконтрольність голів державних представництв Кабінету Міністрів України. Утім дане питання – дискусійне. Остаточне рішення залежить від того, як законодавці розподілять функції у трикутнику: Верховна Рада – Кабінет Міністрів – Президент України.

Передбачено чотири сфери повноважень голів районних та обласних державних представництв. Серед них – нагляд за відповідністю актів органів місцевого самоврядування Конституції та законам України, координація роботи територіальних і центральних органів виконавчої влади та координація роботи усіх органів влади на місцях в умовах надзвичайного та воєнного стану. Причому «рішення голів державних представництв, що

суперечать Конституції та законам України, можуть бути відповідно до закону скасовані Кабінетом Міністрів України».

Оскільки місцеві державні адміністрації пропонуються ліквідувати, це поняття вилучено із проекту змін до Основного Закону повністю.

Принципові зміни пропонуються й у розділах «IV. Верховна Рада» і «V. Президент України». Зокрема, вилучення з повноважень Верховної Ради тих, які не є політичними і мають бути віднесені до повноважень відповідних органів виконавчої влади. Приміром, «призначення чергових і позачергових виборів до органів місцевого самоврядування». Натомість зафіксовано, що призначення місцевих виборів має відбуватись автоматично при виникненні правових підстав. Неполітичним питанням визначається також «утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів». За своєю природою воно має бути віднесене до повноважень Кабінету Міністрів України.

Прийняття відповідних змін до Конституції забезпечить правову основу для схвалення низки законодавчих актів, необхідних для реалізації реформи місцевого самоврядування.

Нині запропоновано зміни до двадцяти статей Конституції. Триває їхнє обговорення законодавцями, політологами, журналістами й іншими активними представниками громадянського суспільства.

Як відомо, скільки експертів, стільки й думок. А істина – у відкритому діалозі громадянського суспільства, законодавців і влади. Спільно опрацьовані зміни до Основного Закону убезпечать Україну й українців від нових протиріч і конфліктів між гілками влади та регіонами держави.

Володимир КОСЕНКО

ЗАСЛУЖЕНА АРТИСТКА АР КРИМ ЛЕНАРА ОСМАНОВА: «МОЯ МІСІЯ — ПІСНЕЮ ЄДНАТИ ЛЮДЕЙ...»

Заслужена артистка АР Крим Ленара Османова. Народилася 7 травня 1986 року в м. Ташкент (Узбекистан). У 1991 році із сім'єю переїхала до Криму — в Сімферополь, де зробила перші кроки на сцені, перемігши в конкурсі «Крымские звездочки-91». З відзнакою закінчила Сімферопольську школу мистецтв, Київський державний коледж естрадного та циркового мистецтв, Державну академію керівних кадрів культури і мистецтв України.

Переможниця конкурсу «Міні-міс Сімферополь-93». Лауреат і володар Гран-прі всеукраїнських конкурсів і фестивалів «У Чорного моря», «Глорія», «Пісенний вернісаж», «Жемчужина Крима», «Шелляле», «Волшебная свеча», «Всі ми діти твої, Україно!». Фіналістка програми «Утренняя звезда» (Москва, 1997 рік), «Маленькие звездочки» (Санкт-Петербург, 1998 рік), лауреат першої премії міжнародного конкурсу «Світ музики» (Флоренція, 2003 рік), володар Гран-прі міжнародного фестивалю етнічної культури (Сицилія, 2006 рік), лауреат першої премії міжнародного конкурсу «Star sprint» (Рим, 2006 рік), лауреат другої премії і володар золотого диску конкурсу «Bengio-festival» (Беневенто, Італія, 2006 рік). У 2009 році стала фіналісткою національного українського відбору «Євробачення-2009». Лауреат міжнародного конкурсу ім. К. Шульженко 2012 р.

5 лютого 2007 року Ленарі присвоєно звання заслуженої артистки АР Крим.

«НЕБЕСНИЙ ГЕРОЙ» – ПРОРОЦТВО ВІД МУЗИКАНТА

– Ленаро, коли ти на початку грудня 2013 року в Києві презентувала свій другий музичний альбом «Небесний герой», у тебе не було відчуття, що він якоюсь мірою може випередити майданівські доленосні події?

– Я не пророк, а звичайна патріотка своєї країни. Тоді справді було зрозуміло, що події на Майдані відбулися не випадково. Люди більше не могли терпіти знущань влади. Як співачка намагалася також не стояти осторонь проблем держави. Упевнена: за потреби пісня теж може стати зброєю.

Мій перший альбом і перший сольний концерт під назвою «Прекрасний Крим» були презентовані у Сімферополі 2007 року. У грудні 2013 року, коли в Києві презентувала другий альбом і нову програму «Небесний герой», ситуація в країні кардинально змінилася. Усі відчували, що настав час змін. Тому я намагалася через свої пісні донести до слухачів важливість подій, свідками яких

ми були. Авторами пісень стали відомі українські композитори і поети: Дмитро Саратський, Юрій Рибчинський, Ярослав Щогла, Зера Кенжикаєва, Геннадій Татарченко, Ельмара Мустафаєва, а також я сама.

– В якому стилі ти виконуєш пісні?

– За національністю я кримська татарка. Але виконую пісні не тільки мовою свого рідного народу, а й українською, російською, англійською, італійською. Намагаюся поєднувати багаті східні традиції з кращими досягненнями західної музики, при цьому не випадаючи з контексту українського шоу-бізнесу, збагачуючи його і відкриваючи нові, раніше недосліджені грані. У моїй музиці переплетено кілька стилів: поп, фолк, рок і world music. Тому творчість можна назвати синтезом Сходу та Заходу.

– У твоєму розумінні «Небесний герой» – це хто?

– Я не можу однозначно відповісти на це запитання. Як, мабуть, і мої слухачі. Тут є широке поле для роздумів. Для когось це коханий, батько, Всевишній. «Небесним героєм» можна назвати і легенду кримсько-татарського народу доblesного льотчика-випробувача, двічі Героя Радянського Союзу Амет-Хана Султана.

Сьогодні багато моїх шанувальників говорять про те, що реліз диску був на часі, адже після буремних подій Майдану 2013-2014 в нашій країні з'явилася «Небесна сотня». Кожного загиблого за майбутнє нашої незалежної країни можна назвати «Небесним героєм». У приспіві є такі слова:

**Я эту боль
выбирала сама –
Моей заложницей
стала зима.**

И в ожидании
без силы вечность
просила:
**«Стой, мой
Небесный
герой!..»**

Усміхайся
"Вітська"
Україні
з небатанялами
мичу, витримуй,
добробуту, гармонії в
привітаннях у єдності!
щиро Ваша

СЬОГОДНІ ЧАС ВИМАГАЄ ПАТРІОТИЗМУ

– Ти красива, витончена, привітна і дуже товариська. Маєш прекрасний голос, але і спробувала себе в ролі актриси, телеведучої, виконавиці танців народів світу. Сьогодні ж ти багато часу приділяєш доброчинній роботі, допомагаєш волонтерам...

– Так, ця робота вносить певні корективи у мою сценічну діяльність. Але я не можу відсторонитися від проблем України. Тож одразу відгукнулася на запрошення командування батальйону морської піхоти, дислокованого раніше у Феодосії і переведеного у зв'язку з анексією Криму до Києва, виступити перед військовими. Після концерту на своїй сторінці у Facebook я поділилася враженнями від цієї зустрічі: «Сто тридцять красивих і стійких бійців, наших морпихів, залишилися вірними присязі та народу України!!! Вони до остан-

нього трималися в Криму... Сьогодні вони поділилися розповіддю про те, що пережили за цей шалено напружений місяць, щиро подякували за виступ, який, як вони сказали, підняв їм дух і повернув до життя... Дуже тепло сприйняли мою пісню „Умію літати“, в якій є актуальні в наші дні рядки:

**В час, когда обернется любовь властью –
Мы с тобой не продадим счастье,
Без фальшивых масок и обещаний –
Навсегда разорвем миг страданий...**

Страждання обов'язково закінчатся. Я побачила, що у нас є хлопці, готові захищати свою країну!.. Горджуся...»

Я традиційно беру участь у святкових заходах, які проводять до Дня медичного працівника в Головному військовому клінічному госпіталі. Цього року я вже восьмий раз на запрошення головного організатора концертів Олександра Зажирея (який, до речі, є автором моїх кількох пісень) співала для наших військових. Мене вразили стійкість і героїзм солдатів та офіцерів, які, не вагаючись, були готові пожертвувати найціннішим – своїм життям – заради майбутнього нашої держави.

«РАНКОВА ЗІРКА» СПАЛАХНУЛА В КРИМУ

– Ленаро, а з чого почалася твоя кар'єра?

– Можна сказати, що на сцені я з двох років. Усі дитсадівські концерти не обходилися без моєї участі. У п'ять років перемогла в першому конкурсі «Крымские звездочки». У 1993-му в конкурсі «Міні-міс Криму» отримала корону переможниці і вже тоді з дитячою безпосередністю вирішила: коли уже призначено було перемогти, то сцена – моє покликання. Ні на хвилинку не сумніваючись, дуже упевнено, крок за кроком, конкурс за конкурсом («Утренняя звезда»-1997 у Москві, численні міжнародні конкурси в Італії, Франції, Німеччині), я прийшла до того, що маю зараз.

Свого часу в Москві були дуже здивовані, що дівчинка наполягла на тому, що і в фіналі, і на гала-концерті буде виконувати пісні про рідний Крим кримсько-татарською мовою. Відтоді гастролювала в 25 країнах світу, представляючи культуру свого народу в США, Німеччині, Італії, Єгипті, Туреччині, Австрії, Фінляндії, Великобританії, Болгарії.

– Батьки якось вплинули на твій вибір поєднати життя з музикою?

– Моя мама Майре – музикант-теоретик, викладач. Тому любов до співу і

ЗІРКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕСТРАДИ

танців передалася мені на генному рівні. Я з дитинства пам'ятаю, що на всіх моїх виступах, конкурсах, концертах зі мною завжди була матуся, а батько Шевкет знав, що ми приїдемо пізно і готував вечерю.

Ще в шкільні роки я була непосидючою і з незрозумілою для однолітків завзятістю хотіла все і скрізь встигнути. У школі мистецтв займалася хореографією і музикою, надалі – вокалом у джазовій студії «Мелос», допізна засиджувалася над домашніми завданнями і нерідко засинала на підручниках.

Свої перші танцювальні кроки зробила у невеличкому будинку мого хореографа Діляри Керімової. Перші постановки кримсько-татарських танців ми репетирували у неї вдома, де в залі між столами розучували танець «Тим-Тим». Це були складні роки після повернення з Узбекистану на Батьківщину. Діляра-ханум підкидала в піч вугілля і тут же показувала мені рухи пальчиками. А потім я довго стояла на автобусній зупинці в очікуванні маршрутки, було страшенно холодно і, щоб не змерзнути, повторювала щойно вивчені рухи. Я дуже вдячна за ці уроки. Завдяки ним я десятки разів сміливо танцювала «Тим-Тим» на пуантах на різних сценах світу.

– Ти гастролювала в багатьох країнах світу. Що найбільше запам'яталося?

– Перші гастролі в Америці. Тоді мені тільки виповнилося вісім років. Наш ансамбль «Учансу» представники діаспори запросили до Нью-Йорка. Так сталося, що я була наймолодшою серед вісімнадцятидев'ятнадцятирічних виконавців. Тому в американському посольстві довелося навіть співати і танцювати, щоб довести, що я – справжня артистка. Нью-Йорк вразив мільйонами вуличних вогників та яскравими вітринами магазинів. У Сімферополі, коли мене запитали про враження від гастролей, я в захваті відповіла: «Там стільки вогників!» А ще там здійснилася моя дитяча мрія...

– То про що мріяла дівчинка з Криму?

– У дитинстві я дуже хотіла мати ляльку Барбі, але батьки на той час не могли мені її купити. Я не просила, не влаштовувала істерики, просто довго дивилася на вітрини магазинів іграшок. Після концерту мене повели у величезний магазин у самісінькому центрі Нью-Йорка, в якому продавалися лише Барбі, і сказали: «Вибирай собі будь-яку!» Я була неймовірно щаслива!

УНІВЕРСАЛЬНА АРТИСТКА

– Мрія про Барбі виповнилася. Чого зараз тобі бракує?

– Мрію про власний театр мюзиклу, адже впевнена, що артист має бути універсальним! Тим більше, що назва мюзиклу «Екватор» стала для мене... дійсністю. У травні я побувала на справжньому екваторі. У столиці Індонезії, місті Джакарті, у складі інтернаціонального колективу, до якого входили представники України, Азербайджану та Білорусі, виступала для наших співвітчизників, які там працюють. Отримала безліч незабутніх вражень, а чотирнадцятимільйонна Джакарта – це просто супер-місто модних магазинів і бідних кварталів, хмарочосів і храмів. Його атмосфера поєднує в собі хаос галасливих вулиць й затишну прохолоду численних музеїв.

Люблю відкривати для себе світ. Де б я не була, мої поїздки не обмежуються концертними залами і готелем. Музеї, архітектура, театри, парки, старовинні вулички – я з великим задоволенням вивчаю культуру й традиції народів інших країн.

У мене багато планів на майбутнє, але головне, на моє переконання, залишатися доброю і відкритою людиною, щоб дарувати людям красу та любов. Я вірю – всьому свій час. Кожна подолана дорога – це безцінний досвід. І якщо ця дорога ще не привела вас до бажаного, можна відкоригувати напрям, але у жодному разі не зупинятися.

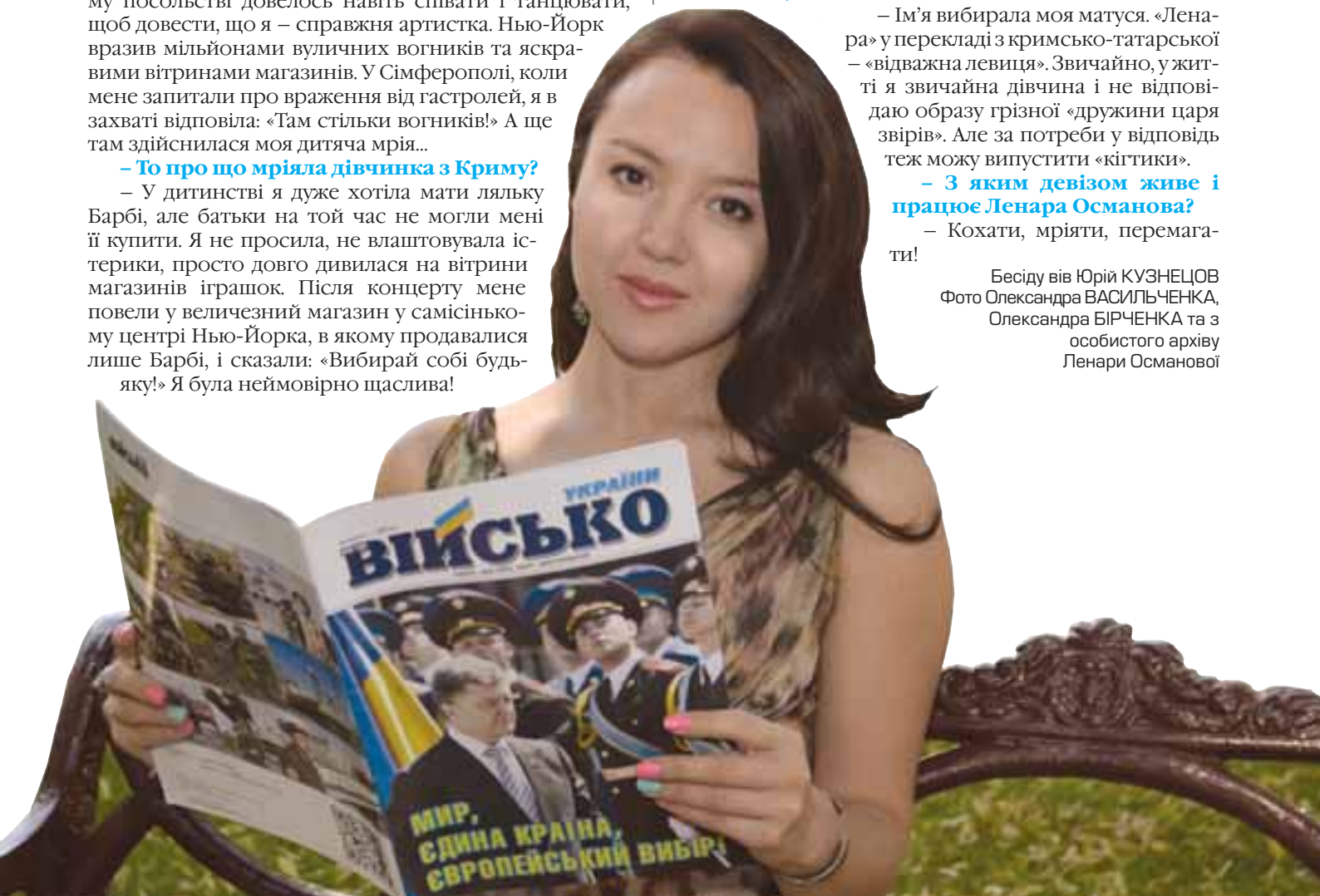
– У тебе красиве і звучне ім'я. Скажи, воно щось означає?

– Ім'я вибирала моя матуся. «Ленара» у перекладі з кримсько-татарської – «відважна левиця». Звичайно, у житті я звичайна дівчина і не відповідаю образу грізної «дружини царя звірів». Але за потреби у відповідь теж можу випустити «кігтики».

– З яким девізом живе і працює Ленара Османова?

– Кохати, мріяти, перемагати!

Бесіду вів Юрій КУЗНЕЦОВ
Фото Олександра ВАСИЛЬЧЕНКА,
Олександра БІРЧЕНКА та з
особистого архіву
Ленари Османової

ПЕРЕМОЖЕЦЬ ЧЕМПІОНАТУ ЄВРОПИ-2014 З АКАДЕМІЧНОГО ВЕСЛУВАННЯ ІВАН ДОВГОДЬКО: «НАША УКРАЇНЬСЬКА ЧЕТВІРКА ВЧИНИЛА ФУРОР У БЕЛГРАДІ»

Працівник ЗСУ Іван Довгодько. Майстер спорту міжнародного класу. Народився 15 січня 1989 року в Києві. Перший тренер – Раїса Кирилова. Освіта вища, закінчив Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» і Національний університет фізичного виховання та спорту України. Переможець чемпіонату Європи-2014 (м. Белград, Сербія), срібний призер чемпіонату Європи-2012 (м. Варез, Італія), бронзовий призер чемпіонату Європи-2010 (м. Монтемор-у-Велью, Португалія). Тренер – Микола Довгань.

П'ЯТЬ ХВИЛИН ДЛЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

– Іване, феєричний виступ нашої четвірки парної з академічного веслування на чемпіонаті Європи запам'ятався багатьом уболівальникам. Скажи, шлях до цього моменту був тривалим?

– До «золота» ми «веслували» поступово. У португальському Монтемор-у-Велью на чемпіо-

наті Європи-2010 наша команда виборола «бронзу», в італійському Варезі у 2012 році завоювали «срібло». І ось нарешті довгоочікувана перемога! Наш результат у 5 хв. 41,92 сек не здолали навіть німці – визнані лідери, олімпійські чемпіони Лондона-2012. Вони вдовольнилися лише «бронзою», пропустивши вперед себе ще й спортсменів із Великобританії. У Белграді разом зі своїми товаришами по команді – Артемом Морозовим, Олександром Надтокою

та Дмитром Міхаєм – відчув справжні хвилини щастя. Ці моменти словами передати неможливо, адже ми виграли перше «золото» у чоловічій четвірці парній з академічного веслування в історії України!

– У фіналі з українцями боролися і росіяни, які у підсумку були лише четвертими. Чи велися між командами розмови на політичні теми?

– Ми дотримуємося принципу, що у спорті, крім спорту, нічого не повинно бути. Тож якщо і виникає протистояння, то лише спортивне. Нашим головним завданням було випередити цю амбітну російську четвірку. І ми це зробили!

– У твого колеги Артема Морозова веслуванням займається його дружина Катерина. Вона стала бронзовою призеркою Паралімпіади-2012, чемпіонкою світу-2013 у парній четвірці. За її словами, Росія, окупувавши Крим, практично відібрала в українських паралімпійців тренувальну базу в Євпаторії...

– На жаль, «брудна» російська політика може ламати і долі спортсменів. Паралімпійці мають різні фізичні вади, тому не можуть тренуватися будь-де – їм потрібні спеціальні підготовчі комплекси. Отже, зараз нашим веслувальникам доводиться нелегко. Завдяки особистим домовленостям керівництва федерації окупанти «дозволили» проводити представникам української команди збори в Криму. Але тут умиць постала проблема іншого плану – недостатнє фінансування. Адже кошти на збори закладалися одні, а зараз на «щасливому» півострові ціни різко підстрибнули. Тому пара-

лімпійці в липні замість місяця будуть тренуватися лише кілька тижнів.

– А скільки коштує екіпірувати команду для виступу на змаганнях?

– Тут усе залежить від класу судна. Наприклад, човен від відомого світового виробника для «четвірки» може коштувати близько 25 тис. євро, для «вісімки» – понад 40 тис. євро. Весло – близько 800.

– Наскільки довгий вік спортсмена в академічному веслуванні?

– Тривалість віку визначається травмотогічністю. Приміром, я знаю веслувальника, який лише в 38 років уперше став чемпіоном Європи. Сьогодні можна аплодувати стоячи спортсмену, який у 43 роки демонструє досить серйозні результати. Є спеціальні тести для формування команди. Якщо спортсмен показує високі досягнення, то в його паспорт ніхто не буде заглядати. Наприклад, стернові академічних «вісімок» залишаються в спорті навіть до 50-55 років! Їх, так би мовити, бережуть, адже є приказка: «Хороший стерновий – половина перемоги». Це лише зі сторони здається, що він там сидить як пасажир. Стерновий – правий тренер. Він задає ритм руху на дистанції, від нього залежать чіткість і злагодженість дій усієї команди. Тому стернові у нас на вагу золота (до речі, їхня вага не має перевищувати 55 кг).

ВІД «БАБАЯ» ДО ФІЗМАТА

– Іване, в академічне веслування набирають зазвичай тих, кому виповнилося 12-14 років. Коли ти вирішив записатися у секцію?

– На це запитання можна дати дві відповіді. По-перше, мої батьки все життя віддали спорту. Батько, полковник Віктор Іванович Довгодько, служив у Міністерстві оборони України, а також є одним з віце-президентів Федерації академічного веслування України. Мати, Валентина Дмитрівна, працює в Міністерстві спорту України. Тож мені було на кого рівнятися.

Але не це стало головним, що вплинуло на мій вибір. Непосидючість – ось головна причина. Звісно, як і багато хлопців, у дитинстві я хотів бути схожим на свого батька – спортсмена і військового одночасно. Але армійською дисципліною не вирізнявся. Зростав, м'яко кажучи, не

зовсім слухняним. Дуже багато робив шкоди. Так, батьки і бабуся потерпали від моїх постійних «набігів» на солоденьке. Причому «половав» за цукерками й тістечками творчо, знаходячи і «знешкоджуючи» всі «занажки» родичів.

Одного разу натрапив на склоріз і вирішив перевірити його справність на дзеркалі. Та трохи перестарався – підступна подряпина пройшла через усе скло. Втілював у життя і свої фантазії з чорнилом, «пофарбувавши» ним усі килими і заразом паркет у квартирі. Але й на цьому мої дизайнерські доробки не закінчилися. До рук потрапило лезо, тож тюлеві гардини були на черзі. Цікавими виявилися і дослідження іншого характеру. Якось вирішив перевірити, що станеться, якщо зашунувати в розетку намотану на магніт проволоку. У результаті так довбонуло, що я відлетів від місця «експерименту» метри на три. Невипадково моя перша вища освіта пов'язана з фізикою.

За мої рішучі кроки у напрямі «пізнаний світ» батьки шмагали ремнем та розповідали страшилки про «Бабая». Це мене нічого не навчило, проте зробило більш вигадливим: надалі якщо я робив щось заборонене, то відразу замітав сліди «злочину». Оце було цікаво!

– Тож така непосидючість і допомогла зрештою визначитися з видом спорту?

– Так, саме через неї батьки намагалися мене якось «угамувати». Кожного літа відправляли до дитячих таборів відпочинку. На той час мама працювала там спортінструктором, тому я перебував під її пильним наглядом. У таборі якось виграв змагання з бігу у хлопців, які були старші за мене. Там же навчився підтягуватися, віджиматися, стрибати на скакалці. А з плаванням вийшло зовсім випадково. Одного дня, коли бешкетував на плоту, впав у воду. Нікого поруч не було, тому довелося самому рятуватися.

Про веслування знав давно, ще з дитинства. Але спочатку цей вид спорту не приваблював мене. Тільки із часом відчув схильність до нього. Напевно, спрацювали батьківські гени. З 12 років почав займатися у першого тренера – Раїси Семенівни Кирилової. З кожним роком результати покращувалися. Щоправда, спочатку думав, що ці тренування

Маршрут до Олімпу:
Київ - Ріо-де-Жанейро

ну курку в медовому соусі, якою смакував у Новій Зеландії. У Китаї навіть пробував суп із квашених помідорів і смажених коників.

– Іване, а які твої найближчі плани?

– Підготовка до чемпіонату світу, який проводитиметься в Амстердамі. Перша гонка там відбудеться 24 серпня. У такий святковий день нам просто необхідна перемога!

– А олімпійське «золото» в Ріо-де-Жанейро хочеться завоювати?

– Дуже. У Наталії медаль уже є, ще б одна в родині не завадила. Загалом вся наша

четвірка налаштована на тренування і перемоги. Якщо чесно, то, мабуть, кожен спортсмен спить і бачить, як він виграє Олімпіаду. Ми справу свою знаємо. Тому не підведемо вболівальників та рідну Україну!

Бесіду вів Юрій КУЗНЕЦОВ
Фото Володимира КОСЕНКА

ніби додаткові, не основні. Адже ще займався парусним спортом, веслуванням на байдарках і каное, любив поганяти на велосипеді на великій швидкості. Проте якось, гасаючи на «велику», вилетів з нього через кермо і сильно травмувався. Після двох операцій три місяці ходив зі спицями в плечі. Відтоді перед якимось ризикованим вчинком уже замислююся.

І лише у школі я нарешті став спокійнішим. Надалі закінчив Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» інженером-механіком біотехнології і біотехніки. Не повірите: професійно займаючись академічним веслуванням, навчався на очному відділенні! Звичайно, у повний графік тренувань не вкладався (у нас на день цей процес займає 7-8 годин). Тож і в спорті дещо втрачав. Але за навчання мені не соромно. Коли треба було їхати на тренувальні збори, то достроково складав іспити. Запам'яталось і здобуття диплома: вранці – його захист, а ввечері ми з командою вибороли «золото» чемпіонату Києва.

Веслування для мене сьогодні – це не просто спорт, це стиль мого життя. І головне – цей вид спорту дуже багатогранний, тому і поле діяльності широке.

РОДИННІ ПЕРЕГОНИ

– Твоя сестра Наталія у 2012 році стала олімпійською чемпіонкою в Лондоні і теж у парній четвірці...

– Мене часто запитують, чи не жалкую я, що до моєї молодшої сестри успіх прийшов раніше. Її медаль була цілком заслуженою. Ми практично одночасно розпочали

займатися веслуванням, хоч у нас і різниця в два роки. Ми підтримуємо одне одного, дружимо. Але є одне «але»: у сестри – жіночий спорт, у мене – чоловічий. Різниця суттєва і у гостроті боротьби, і у часі проходження дистанції, і у графіку тренувань. Отже, якихось «ревностів-завздошів» у цьому плані не існує. Підтримка рідної людини тільки стимулює. Хоча й родинних перегонів ніхто не відміняв...

– Тож сімейні відносини «брат-сестра» або, як у випадку твого колеги по команді Морозова, «чоловік-дружина» допомагають у роботі?

– Звісно. Адже ми практично живемо спортом, тому і всі розмови точаться навколо цієї теми.

– Отже, навіть удома обговорюєте спортивні питання? Не стомлює?

– Інколи відпочити хочеться. Але ж режим порушувати не можна. Чекаємо коротеньких відпусток, тоді і розслабляємось. У вільний час з друзями граємо в більярд або боулінг. Хоча я не гурман – уживаю все, що мені подобається як у житті, так і в їжі. Що ж до страв, то весь час дотримуюся дієти. Але й вона не стає на заваді, коли я опиняюсь за кордоном – від таких різноманітних страв ніхто не втримається! Найекзотичнішою з них може назвати смаже-

24—27 вересня 2014

Міжнародний
авіакосмічний салон

АВІАСВІТ-XXI

ХІ Міжнародна
спеціалізована виставка

**ЗБРОЯ та
БЕЗПЕКА**

МІЖНАРОДНИЙ
ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР

Україна, м. Київ, Броварський пр-т, 15

М "Лівобережна"

+38 044 201-11-63

zbroya@iec-expo.com.ua

www.iec-expo.com.ua,

www.tech-expo.com.ua

**Читати — щоб знати,
знати — щоб перемагати**

Адреса редакції:
вул. Мельникова, 81, 04050, Київ, Україна, а/с 72
Телефони редакції:
(044) 483-08-39, 489-38-59

mail: viysko2012@ukr.net
www.viysko.com.ua

